МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Министерство образования и науки Республики Татарстан

Управление образования ИКМО г.Казань

МАОУ "Гимназия №141"

РАССМОТРЕНО
Руководитель МО учителей родного (татарского) языка и литературы
____
Гильмутдинова Ляля Хасановна
Протокол №1 от «28» августа 2023 г.

СОГЛАСОВАНО
Заместитель директора по УР
____
Сафиуллина Милауша Харисовна
Протокол педсовета №1 от «29» августа 2023 г.

УТВЕРЖДЕНО
Директор МАОУ «Гимназия №141»
____
Гиматутдинова Ирина Львовна
Приказ №123 от «31» августа 2023г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета «Родная(татарская)литература»

для обучающихся 5-9 классов (тат.гр)

ДОКУМЕНТ ПОДПИСАН ЭЛЕКТРОННОЙ ПОДПИСЬЮ
СВЕДЕНИЯ О СЕРТИФИКАТЕ ЭП
Сертификат: 772DF80014B0BE954BF7F5E746D49841
Владелец: Гиматутдинова Ирина Львовна
Действителен с 01.06.2023 до 01.09.2024

2023

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 1 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04
ЭЛЕКТРОННЫЙ ТАТАРСТАН

РОССИЯ ФЕДЕРАЦИЯСЕ МӘГАРИФ МИНИСТРЛЫГЫ

Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән министрлыгы

Казан шәһәре Муниципаль оешманың башкарма

комитеты мәгариф идарәсе МАГББУ 141 нче Гимназия

КАРАЛДЫ
Туган (татар) теле һәм әдәбияты укытучыларының МБ җитәкчесе
____
Гыйльметдинова Ләлә Хасановна
Протокол №1
«28» август 2023 ел.

КИЛЕШЕНДЕ
Укыту эшләре буенча директор урынбасары
____
Сафиуллина Миләүшә Харисовна
Педсовет протоколы №1
«29» август 2023 ел.

РАСЛАНДЫ
МАГББУ “141 нче Гимназия” директоры
____
Гиматутдинова Ирина Львовна
Приказ №123
«31» август 2023 ел.

5-9 нче сыйныф(татар төркеме) укучылары өчен

туган(татар) әдәбиятыннан

эш программасы

2023

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 2 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04
ЭЛЕКТРОННЫЙ ТАТАРСТАН

Пояснительная записка.

Программа разработана на основе следующих нормативно-правовых документов:

1) Конституция Российской Федерации;

2) Федеральный закон от 29 декабря 2012 г. № 273-ФЗ «Об образовании в Российской Федерации» (с изменениями и дополнениями);

3) Закон Российской Федерации от 25 октября 1991 г. № 1807-1 «О языках народов Российской Федерации» (с изменениями и дополнениями);

4) Федеральный государственный образовательный стандарт основного общего образования (утвержденный приказом Министерства просвещения Российской Федерации от 31 мая 2021 г. № 287);

5) Примерная основная образовательная программа основного общего образования (одобренная решением федерального учебно-методического объединения по общему образованию, протокол № 1 / 22 от 18 марта 2022 г.);

6) Примерная программа воспитания (одобрена решением федерального учебно-методического объединения по общему образованию, протокол №2 / 220 от 2 июня 2020 г.);

7) Концепция преподавания родных языков народов России (утверждена решением коллегии министерства просвещения РФ от 1 октября 2019 года № ПК-3ВН).

8) Конституция Республики Татарстан от 6 ноября 1992 г. (с изменениями и дополнениями);

9) Закон Республики Татарстан «О языках народов Республики 5 Татарстан» от июля 1992 года №1560-XII; 10) Закон Республики Татарстан от 12 января 2013 года №1-ЗРТ «Об использовании татарского языка как государственного языка Республики Татарстан»

10) РАБОЧАЯ ПРОГРАММА учебного предмета «Родная (татарская) литература» для общеобразовательных организаций
с обучением на русском языке (для изучающих татарский язык как родной) 1-11 классы
Автор-составитель:Хасанова Фарида Фирдавесевна, кандидат филологических наук

Цель изучения татарской литературы в образовательных учреждениях с русскимязыком обучения на ступени основного общего образования направлена на достижение следующих **задач**:

- воспитание духовно развитой личности, способной понимать и эстетически воспринимать произведения татарской литературы, отличающейся от родной особенностями образно-эстетической системы; личности, обладающей гуманистическим мировоззрением, общероссийским гражданским сознанием, чувством патриотизма; воспитание уважения к татарской литературе и культуре, к литературам и культурам других народов;
- развитие познавательных интересов, интеллектуальных и творческих способностей, формирование читательской культуры, представления о специфике литературы в ряду других искусств; потребности в самостоятельном чтении произведений татарской художественной литературы; эстетического вкуса на основе освоения художественных

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 3 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04

текстов; развитие устной и письменной речи учащихся, для которых татарский язык не является родным;

- освоение знаний о татарской литературе, ее духовно-нравственном и эстетическом значении, о выдающихся произведениях татарских писателей и их жизни;

- овладение умениями творческого чтения и анализа художественных произведений на татарском языке с привлечением необходимых сведений по теории и истории литературы; умением выявлять в них конкретно-историческое и общечеловеческое содержание; сопоставлять произведения татарской и родной литератур, находить в них сходные темы, проблемы, идеи; выявлять национально и культурно обусловленные различия;

- обогащение духовного мира учащихся путем приобщения их к нравственным ценностям и художественному многообразию татарской литературы, к отдельным произведениям литературы народов России и зарубежной литературы.

Аңлатма язуы.

Эш программасы түбәндәге документларга нигезләнеп төзелде:

1) Конституция Российской Федерации;

2) Федеральный закон от 29 декабря 2012 г. № 273-ФЗ «Об образовании в Российской Федерации» (с изменениями и дополнениями);

3) Закон Российской Федерации от 25 октября 1991 г. № 1807-1 «О языках народов Российской Федерации» (с изменениями и дополнениями);

4) Федеральный государственный образовательный стандарт основного общего образования (утвержденный приказом Министерства просвещения Российской Федерации от 31 мая 2021 г. № 287);

5) Примерная основная образовательная программа основного общего образования (одобренная решением федерального учебно-методического объединения по общему образованию, протокол № 1 / 22 от 18 марта 2022 г.);

6) Примерная программа воспитания (одобрена решением федерального учебно-методического объединения по общему образованию, протокол №2 / 220 от 2 июня 2020 г.);

7) Концепция преподавания родных языков народов России (утверждена решением коллегии министерства просвещения РФ от 1 октября 2019 года № ПК-3ВН).

8) Конституция Республики Татарстан от 6 ноября 1992 г. (с изменениями и дополнениями);

9) Закон Республики Татарстан «О языках народов Республики 5 Татарстан» от июля 1992 года №1560-XII; 10) Закон Республики Татарстан от 12 января 2013 года №1-ЗРТ «Об использовании татарского языка как государственного языка Республики Татарстан»

10) РАБОЧАЯ ПРОГРАММА учебного предмета «Родная (татарская) литература» для общеобразовательных организаций
с обучением на русском языке (для изучающих татарский язык как родной) 1-11 классы
Автор-составитель:Хасанова Фарида Фирдавесевна, кандидат филологических наук

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 4 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04
ЭЛЕКТРОННЫЙ ТАТАРСТАН

Уку предметы буларак татар әдәбиятының эчтәлеген күпгасырлык әдәби мирасның иң яхшы әсәрләрен уку һәм өйрәнү тәшкил итә. Аларны кабул итү, анализлау тарихи һәм теоретик белемнәргә, шулай ук уку-укыту эшчәнлегендә кулланыла торган эш төрләренә, алым-чараларга, формаларга нигезләнә.

Урта сыйныфларда әдәбият укытуның төп **максатларын** исә түбәндәгеләр тәшкил итә:

- татар әдәбияты әсәрләрен эстетик яктан кабул итә һәм аңлый торган, тулы әхлакый үсеш алган шәхес тәрбияләү; гуманлы, рухи дөньясы бай шәхес тәрбияләү; гуманлылык карашлары, гражданлык тойгысы, патриотизм хисләре, татар әдәбияты һәм мәдәни кыйммәтләренә кызыксыну һәм хөрмәт булдыру;
- татар әдәбияты текстларын форма һәм эчтәлек берлегендә аңлап кабул итү; төп әдәби-тарихи мәгълүматларны һәм әдәби-теоретик төшенчәләрне белү; әдәби-тарихи процесс турында гомуми караш булдыру;
- татар әдәбияты турында белемнәрне, аның рухи-әхлакый, эстетик кыйммәтен, күренекле татар әдипләренең тормыш юлын һәм иҗҗатын, аларның әсәрләрен үзләштерү;
- укучыларда татар әдәбияты үзенчәлекләре турындагы карашларны, әдәби текстны кабул итү, автор позициясен аңлау, әдәби процессның тарихи һәм эстетик нигезләренә төшенү, образлы һәм аналитик фикерләү культурасын, эстетик һәм иҗади сәләтне, кызыксынуны үстерү;
- әдәби тел нормаларын саклап телдән һәм язма сөйләмнәрен үстерү;
- татар әдәбияты әсәрләрендә чагылыш тапкан гомум кешелек идеалларын рус әдәбияты әсәрләре белән үзара бәйләнештә аңлау һәм әдәби-сәнгати фикерләүдәге уртак һәм татар милләтенә хас үзенчәлекләрне күрергә өйрәтү.

Место предмета в Учебном плане:

Учебный план МАОУ «Гимназия № 141» предусматривает изучение родной татарской литературы в 5-9 классах в количестве 174 часов (174 учебных недель): по 35 часов в 5-8 классах,34 часа в 9 классе

«141нче гимназия» уку планында

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 5 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04
ЭЛЕКТРОННЫЙ ТАТАРСТАН

V сыйныфка – 1 сәгать – 35 сәгать;
VI сыйныфка – 1 сәгать – 35 сәгать;
VII сыйныфка – 1 сәгать – 35 сәгать;
VIIIсыйныфка – 1 сәгать – 35 сәгать;
IX сыйныфка – 1 сәгать – 34 сәгать бирелә.

Образовательные технологии:

- Системно - деятельностная технология
- Технология проблемного обучения
- Технология развивающего обучения
- Технология дифференцированного обучения
- Игровая технология
- Обучение развитию критического мышления
- Технология обучения в сотрудничестве
- Информационные технологии и др.

Белем бирү технологияләре.

- Белем бирүдә информацион технология.
- Иҗади үсеш технологиясе.
- Шәхескә юнәлтелгән технология.
- Уен технологиясе.
- Проблемалы укыту технологиясе.
- Аралашуга өйрәтү технологиясе.Коммуникатив технология.
- Тәнкыйди фикерләү технологиясе.
- Иҗади үсеш технологиясе.

Методы и формы контроля

- устный опрос (индивидуальный, фронтальный, комбинированный);
- тестирование;
- устный зачет, письменный зачет;
- проверка письменного домашнего задания (тетрадей, тетрадей для контрольных тестов)
- срез знаний;
- самостоятельная работа;
- выполнение работы над ошибками;
- диктант, изложение, сочинение;
- защита проекта, реферата;
- собеседование;
- диагностика (стартовая, рубежная, итоговая);

Белем һәм күнекмәләрен тикшерү төрләре.

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 6 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04

- Телдән сорау (индивидуаль, фронталь,);
- тест; язмача зачет;
- язмача өй эшен барлау
- мөстәкыйль эш;
- хаталар өстендә эш;
- диктант, изложение, сочинение;
- проектлар, рефератлар яклау;
- әңгәмә;
- диагностика үткәрү

Цифровые образовательные ресурсы

Укыту ресурслары

www.tatar.com.
www.peoples.org.ru.
www.tatartele.ru
www.tatarlar.ru
www.franklang.ru
www.kitap.net.ru
www.kitaphane.ru
www.dic.academic.ru
www. languages-study.com
www.alish.ru.biografiya.

www.tatar.info.
www.stanbul.ru
www.ru.wikipedia.org.
www.museum.ru
www.tukay mooz.ru
www.tukai.ru
www.shigrivat.ru
www.tatarica.narod.ru
www.KZN.ru

ПЛАНИРУЕМЫЕ РЕЗУЛЬТАТЫ ОСВОЕНИЯ УЧЕБНОГО ПРЕДМЕТА

В соответствии с Федеральным государственным образовательным стандартом основного общего образования **предметными результатами** изучения предмета «Татарская литература» являются:

Осознание значимости чтения и изучения татарской литературы для своего дальнейшего развития; формирование потребности в систематическом чтении как средстве познания мира и себя в этом мире; гармонизация отношений человека и общества, многоаспектного диалога.

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 7 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04
ЭЛЕКТРОННЫЙ ТАТАРСТАН

Результат: обучающийся осознает значимость и важность чтения, получает привычку к чтению и опыт чтения разных произведений.

Понимание татарской литературы как одной из основных национально-культурных ценностей татарского народа, как особого способа познания жизни.

Результат: обучающийся понимает, что в татарской литературе отражается менталитет татарского народа, его история, мировосприятие, что литература несет в себе важные для жизни человека смыслы.

Понимание ключевых проблем изученных произведений татарского фольклора и фольклора других народов, древнетюркской литературы, литературы XVIII века, татарских писателей XIX-XX веков, литературы народов России и зарубежной литературы; понимание образной природы литературы как явления словесного искусства; эстетическое восприятие произведений литературы; формирование эстетического вкуса; понимание слова в его эстетической функции, роли изобразительно-выразительных языковых средств в создании художественных образов литературных произведений. Обеспечение культурной самоидентификации, осознание коммуникативно-эстетических возможностей татарского языка на основе изучения выдающихся произведений российской культуры, культуры татарского народа, культуры тюркских народов, мировой культуры.

Результат: обучающийся получает опыт размышления над целым рядом общечеловеческих проблем, учится высказываться по ним, используя возможности татарского литературного языка.

Умение анализировать литературное произведение: определять его принадлежность к одному из литературных родов и жанров; понимать и формулировать тему, идею, нравственный пафос литературного произведения; характеризовать его героев, сопоставлять героев одного или нескольких произведений; умение пересказывать прозаические произведения или их отрывки с использованием образных средств татарского языка и цитат из текста, отвечать на вопросы по прослушанному или прочитанному тексту, создавать устные монологические высказывания разного типа, вести диалог; формулирование собственного отношения к произведениям татарской литературы, их оценка; воспитание квалифицированного читателя со сформированным эстетическим вкусом, способного аргументировать свое мнение и оформлять его словесно в устных и письменных высказываниях разных жанров, создавать развернутые высказывания аналитического и интерпретирующего характера, участвовать в обсуждении прочитанного, сознательно планировать свое досуговое чтение.

Результат: обучающийся осваивает навыки анализа и интерпретации литературного произведения, учится оформлять его словесно, аргументировать и отстаивать свое мнение, берет на себя задачу формирования своего дальнейшего круга чтения.

Развитие способности понимать литературные художественные произведения, отражающие разные этнокультурные традиции, понимание связи литературных произведений с эпохой их написания, выявление заложенных в них

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 8 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04
ЭЛЕКТРОННЫЙ ТАТАРСТАН

вневременных, непреходящих нравственных ценностей и их современного звучания; приобщение к духовно-нравственным ценностям татарской и тюркской литератур и культур, сопоставление их с духовно-нравственными ценностями других народов; собственная интерпретация (в отдельных случаях) изученных литературных произведений.

Результат: обучающийся учится воспринимать произведения татарской литературы и переведенные на татарский язык тексты.

Восприятие на слух литературных произведений разных жанров, осмысленное чтение и адекватное восприятие; написание изложений и сочинений на темы, связанные с тематикой, проблематикой изученных произведений; классные и домашние творческие работы; рефераты на литературные и общекультурные темы; определение в произведении элементов сюжета, композиции, изобразительно-выразительных средств языка, понимание их роли в раскрытии идейно-художественного содержания изведения (элементы филологического анализа); владение элементарной литературоведческой терминологией при анализе литературного произведения; понимание авторской позиции и своё отношение к ней; овладение процедурами смыслового и эстетического анализа текста на основе понимания принципиальных отличий литературного художественного текста от научного, делового, публицистического и т.п., формирование умений воспринимать, анализировать, критически оценивать и интерпретировать прочитанное, осознавать художественную картину жизни, отраженную в литературном произведении, на уровне не только эмоционального восприятия, но и интеллектуального осмысления.

Результат: обучающийся овладевает процедурами смыслового и эстетического чтения, учится воспринимать художественный текст и отличать его от текстов других типов, учится дополнять и углублять первичное эмоциональное восприятие текста его интеллектуальным осмыслением.

Выпускник 9 класса умеет:

1. Определять тему и основную мысль произведения, основной конфликт (5–6 классы);
2. Пересказывать сюжет, вычленять фабулу, владеть различными видами пересказа (5–6 классы), выявлять особенности композиции (6–7 классы);
3. Охарактеризовать героев-персонажей, давать им сравнительные характеристики (5–6 классы), оценивать систему персонажей (6–7 классы);
4. Находить основные изобразительно-выразительные средства, характерные для творческой манеры писателя, определять их художественные функции (6–7 классы), выявлять особенности языка и стиля писателя (8–9 классы);
5. Определять жанровую, родовую специфику художественного произведения (7–9 классы);

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 9 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04
ЭЛЕКТРОННЫЙ ТАТАРСТАН

6. Объяснять свое понимание нравственно-философской, социально-исторической и эстетической проблематики произведений (8–9 классы);
7. Выделять в произведениях художественные элементы и обнаруживать связи между ними (5–7 классы); анализировать литературные произведения разных жанров (8–9 классы);
8. Определять авторское отношение к героям и событиям, к читателю (в каждом классе – на своем уровне);
9. Пользоваться основными теоретико-литературными терминами и понятиями (в каждом классе – умение пользоваться терминами, изученными в этом классе);
10. Выражать личное отношение к художественному произведению, аргументировать свою точку зрения (в каждом классе – на своем уровне);
11. Представлять развернутый устный или письменный ответ на поставленные вопросы (в каждом классе – на своем уровне), вести учебные дискуссии (7–9 классы);
12. Собирать материал и обрабатывать информацию, необходимую для написания сочинения, эссе, создания проекта на заранее объявленную литературную или публицистическую тему (в каждом классе – на своем уровне);
13. Выразительно читать произведения художественной литературы, передавая личное отношение к произведению (5–9 классы);
14. Ориентироваться в информационном образовательном пространстве (7–8 классы), работать с энциклопедиями, словарями, справочниками, специальной литературой (8–9 классы), пользоваться каталогами библиотек, библиографическими указателями, системой поиска в Интернете (в каждом классе – на своем уровне).

УКЫТУНЫҢ ПЛАНЛАШТЫРЫЛГАН НӘТИҖӘЛӘРЕ

IX сыйныфны тәмамлаучы укучылар

“Борынгы әдәбиятыбыз, XIX йөз әдәбияты үрнәкләре” бүлекләре буенча

Укучы түбәндәгеләрне өйрәнә:

 борынгы әдәбиятыбыз, XIX йөз әдәбияты үрнәкләре белән танышып, аларгаанализ ясый;
 татар әдәбияты жанрларын белүнең теленең әдәби кагыйдәләрен саклапсөйләшүнең мөһимлеген аңлый;
 татар әдәбиятының әдәбият белеме сүзлегеннән, төрле белешмәчыганаклардан кирәкле мәгълүматны табып, аларны тиешле урында дөрес итепкулланырга өйрәнә.

Укучы түбәндәгеләрне өйрәнү мөмкинлеген ала:

 борынгы әдәбиятыбыз, XIX йөз әдәбияты үрнәкләрен аеру;
 проза һәм поэзия жанрларына караган текстларны сәнгатьле итеп уку;

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 10 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04
ЭЛЕКТРОННЫЙ ТАТАРСТАН

 мультимедия формасындагы сүзлек һәм белешмә материаллардан кирәклемәгълүматны эзләп табып, аны үзенә кирәк вакытта файдалана белү.
“XX йөз башы,30-40нчы еллар татар әдәбияты” бүлекләре буенча
Укучы түбәндәгеләрне өйрәнә:
 әдәбиятны чорларга бүлә;
 өйрәнелгән әдәби әсәрләрнең жанрларын билгели;
 төрле характердагы иҗади эшләр яза;
 XX йөз башы,30-40нчы еллар татар әдәбиятын өйрәнү укучыны әдәби әсәргәдөрес бәя бирергә, әдәби жанрларны танырга ярдәм итә.
Укучы түбәндәгеләрне өйрәнү мөмкинлеген ала:
 әдәбиятны чорларга бүлүнең бәйләнешен һәм чылбырын күрү;
 әдәби текстларда кулланылган сурәтләү чараларының әһәмиятен аңлау;
 әдәбият теориясенә караган сүзлекләр һәм белешмә материалдан
(мультимедия чараларыннан) кирәкле мәгълүматны табу;
 әдәби әсәрнең темасын, идеясен, проблемасын аңлату өчен, төпүзенчәлекләренә игътибар итү.
“Сугыш чоры әдәбияты” бүлеге буенча:
Укучы түбәндәгеләрне өйрәнә:
 сугыш чоры әдәбияты бүлегенең төп үзенчәлеген, тематикасын ачыклый,әдәби әсәрләргә шул күзлектән чыгып анализ ясый (мәгънәсенә бәйле позицияләрнеачыклый);
 әдәби жанрларның килеп чыгышы, кулланылу өлкәсе һәм дәрәҗәсе ягыннанчыгып бәя бирә;
 әдәби әсәрләрне тематик төркемнәргә берләштерә;
 әдәбият теориясенә караган тел сурәтләү чараларын таба;
 әдәби жанрларны таный;
 телдән һәм язма сөйләмдә әдәби тел нормаларын саклый;
 әдәбиятта синонимия күренешенең кирәкмәгән кабатлаулардан саклавынатөшенә һәм сөйләмне бәйләнешле итү чарасы буларак файдалана;
 сүзнең күчерелмә мәгънәсенә бәйле сурәтләү чараларын – метафора, эпитетһәм сынландыруны билгели;
 төрле лексик сүзлекләрдән (аңлатмалы, синонимнар, антонимнар,фразеологик) тиешенчә файдалана.
Укучы түбәндәгеләрне өйрәнү мөмкинлеген ала:
 татар әдәбиятының чорларга һәм жанрларга бүленешенә классификацияясау;

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 11 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04
ЭЛЕКТРОННЫЙ ТАТАРСТАН

 әдәби жанрларны үзенчәлекләре ягыннан аеру;
 төрле тел сурәтләү чараларын тану;
 үз (иптәшләренең) сөйләменең төгәллеге, сүзләрне урынлы һәм сәнгатьлеитеп куллана белүең ягыннан бәяләү;
 публицистик һәм әдәби жанрдагы текстларда лексик-фразеологик чараларнытану, әдәби стильдә кулланыла торган лексик чараларны белү;
 төрле лексик, әдәбият белеме сүзлекләреннән (аңлатмалы, синонимнар,антонимнар, чит тел сүзләре, фразеологик) һәм мультимедия чараларыннан кирәклемәгълүматны эзләп табу.
“ Туган ил, туган як турында” бүлеге буенча
Укучытүбәндәгеләрне өйрәнә:
 татар әдәбиятының чорларга һәм жанрларга бүленешен аера белә;
 әдәби әсәрләрне тел чаралары, тема, идея, проблемасы ягыннан тикшерә;
 сөйләмдә хәзерге татар әдәби теле нормалары кысаларын куллана;
 әдәби анализ күнекмәләрен, башка төрле анализларга бәйле рәвештәкуллана.
Укучы түбәндәгеләрне өйрәнү мөмкинлеген ала:
 әдәби әсәрне тел-сурәтләү чаралары ягыннан тикшерү;
 әдәби жанр үзенчәлекләрен аеру;
 публицистик һәм әдәби жанрдагы текстларда әдәби терминнарны-телсурәтләү чараларын тану һәм белү;
 төрле сүзлекләрдән һәм мультимедия чараларыннан әдәбиятка кирәклемәгълүматны эзләп табу.
“Тәрҗемә әсәрләр” бүлеге буенча
Укучы түбәндәгеләрне өйрәнә:
 укучы әдәби әсәрләрне бер телдән икенче телгә тәрҗемә иткәндә турыдантуры тәрҗемә түгел, ә эчтәлекнең мәгънә буенча тәрҗемә ителүен аңларга өйрәнә;
 әдәби әсәрләрне төзелеше һәм композицион үзенәлекләре ягыннан тикшерә;
 әдәби жанрларның төрле формаларын хәзерге татар әдәби теле нормаларыкысаларында куллана;
 укучылар сөйләм теленың телдән һәм язма формаларыннан булган белеемһәм күнекмәләрен төрле ситуацияләрдә куллана белә.
Укучы түбәндәгеләрне өйрәнү мөмкинлеген ала:
 публицистик һәм әдәби жанрдагы текстларда синтаксик чараларны тану,әдәби әсәрдә кулланыла торган сурәтләү чараларын белү;

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 12 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04

 тел сүрәтләү чараларын функциональ-стилистик үзенчәлекләре ягыннантикшерү, аларның сөйләмне сәнгатьле итү чарасы булуын аңлау.
“Шагыйрь һәм язучылар иҗатында юмор » бүлеге буенча
Укучы түбәндәгеләрне өйрәнә:
 сатирик чараларны өйрәнелгән күләмдә файдалана;
 аларның кулланылышын телдән яки язма рәвештә аңлата;
 сатирик чараларны таба һәм ни өчен кулланылуын аңлата;
 әдәбият белеме сүзлегеннән һәм белешмәләрдән кирәкле мәгълүматны табаһәм аларны язуда куллана.
Укучы түбәндәгеләрне өйрәнү мөмкинлеген ала:
 сөйләмдә әдәби нормаларны саклауның әһәмиятен күрсәтә белү;
 орфографик сүзлекләрдән һәм белешмәләрдән (мультимедия чараларыннан)кирәкле мәгълүматны табу һәм аларны язуда урынлы итеп куллану;
 төрле характердагы текстларны татар теленнән рус теленә тәрҗемә итү, бувакытта телдән һәм язма сөйләм нормаларын саклап эш итү.
“Әдәбият теориясе” бүлеге буенча
Укучы түбәндәгеләрне өйрәнә:
 әдәбият теориясенә караган мәгълүматлар белән таныша, әдәби әсәрләрнеңжанр үзенчәлекләрен билгели;
 аудитория (иптәшләре) алдында чыгыш ясарга өйрәнә: аның темасынбилгели, максат һәм бурычларын күрсәтә;
 тел чараларын тыңлаучыларның яшь, психологик үзенчәлекләрен һәмсайланган теманың белем дәрәҗәсенә туры килүен һ.б. истә тотып сайлый.
Укучы түбәндәгеләрне өйрәнү мөмкинлеген ала:
 телдән һәм язма сөйләм арасындагы үзенчәлекләрне аңлау һәм аңлата белү;
 төрле стиль һәм жанрга караган текстлар белән эшләү (аларны билгеләнгәнмаксаттан чыгып уку, мәгълүмати яктан кисәкләргә бүлеп эшкәртү);
 төрле характердагы текстларны татар теленнән рус теленә тәрҗемә итү, бувакытта телдән һәм язма сөйләм нормаларын саклап эш итү.
Укучы түбәндәгеләрне өйрәнә:
 милли-мәдәни компонентка ия булган әдәби тел берәмлекләрен халык авызиҗаты әсәрләреннән, тарихи темаларга язылган һәм матур әдәбият әсәрләреннән аерыпала;
 әдәбиятны өйрәнү ил тарихын һәм мәдәниятен яхшырак белергә ярдәм итәдигән фикерне раслардай мисаллар таба;

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 13 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04
ЭЛЕКТРОННЫЙ ТАТАРСТАН

 көндәлек тормышта һәм укуда татар сөйләм әдәбе кагыйдәләрен белептиешенчә куллана.
Укучы түбәндәгеләрне өйрәнү мөмкинлеген ала:
 телнең халык мәдәнияте һәм тарихы белән аерылгысыз бәйләнештә булуынаерым мисаллар ярдәмендә тасвирлау;
 татар сөйләм әдәбе кагыйдәләрен Россиядә яшәүче башка халыкларныңсөйләм әдәбе кагыйдәләре белән чагыштыру, аларга характеристика бирү.
Аралашу эшчәнлегенә караган универсаль күнекмәләрдән түбәндәгеләрнеассызыклап китү урынлы булыр:
 төркем белән эшләү күнекмәләре алу. Укучыныңсыйныфташлары һәм укытучы белән бергәләп эшләү күнекмәләренә иябулуы, әхлакый һәм психологик яктан гамәли эш алымнарына өйрәтә;
 аралашу компетенциясе төрле бурычларны хәл итү алымнарынүзләштереп, телне өйрәнү башка кешеләр белән аралашуның нигезен
тәшкил итүен истә тотарга да өйрәтә һәм шул максаттан чыгып, тормышхәлләренә бәйле рәвештә иптәшең белән аралашу нормаларын һәмформаларын үзләштерүне дә күз уңында тота;
 әдәбиятны өйрәнү сөйләм эшчәнлеген үстерүне алгы плангакуя, бу исә укучыларның әдәбиятны өйрәнгәндә аралашу компетенциясен
истә тотып эш итәргә этәргеч ясый.
Татар әдәбиятын өйрәнгәндә, укучыларның универсаль танып-белү гамәлләренбулдыру һәм камилләштерү түбәндәге нәтиҗәләргә китерә:
 балалар проектлау-тикшеренү күнекмәләрен гамәли яктан
үзләштерәләр;
 мәгънәсенә төшенеп уку һәм алган мәгълүмат белән эшли белүкүнекмәләре булдыралар;
 танып-белү методын гамәли яктан куллана белергә өйрәнәләр,бу яктан әдәбият дәресләрендә укучылар логик фикерләү алымнарына да ия
булалар;
 әзер мәгълүмат чыганакларындагы фикерләрне системага салып,чагыштырып, тикшереп һәм гомумиләштереп, аларга мөстәкыйль аңлатмалар бирергәөйрәнәләр;
 аерым текстлар белән эшләгәндә, төп фикерне аерып алып, аны тезисрәвешендә кыска, җыйнак һәм төгәл итеп, график (таблица, схема, диаграмма)формасында җиткерәләр;
 таблица, схема һәм график рәсемнәрне тутыра яки тулыландыра беләләр.
Моның өчен әдәбият дәресләрендә мәгълүматны төрле чыганаклардан һәм заманча техникчаралар ярдәмендә эзләп табалар, Интернет челтәреннән урынлы, чамасын белеп һәмдөрес итеп файдаланалар.

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 14 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04
ЭЛЕКТРОННЫЙ ТАТАРСТАН

Укучыларның танып-белү компетенциясен үстергәндә түбәндәге нәтиҗәләргәирешү күздә тотыла:
 әдәбият дәресләрендә укучылар туган илнең, туган якның тарихын һәмгеографиясен, аның мәдәни мирасын һәм традицияләрен күзаллыйлар;
 әдәбият дәресләрендә үтелә торган темаларга бәйле рәвештә туган илнеңиҗтимагый-сәяси төзелешен, анда булып узган тарихи вакыйгаларны хронологик һәмфактик яктан, шуңа бәйле рәвештә дәүләт символлары булып саналган герб, флаг һәмгимнны, дәүләт бәйрәмнәрен өйрәнәләр;
 илнең гражданнары буларак, үзләренең хокук һәм бурычларын, милитрадицияләрен, мәдәниятләрен, аларның кыйммәтләрен аңлыйлар.

СОДЕРЖАНИЕ УЧЕБНОГО ПРЕДМЕТА

Содержание учебного предмета по татарской литературе включает в себя указание литературных произведений и их авторов. Также в программе присутствуют единицы более высокого порядка (жанрово-тематические объединения произведений, группы авторов, обзоры). Отдельно вынесен список теоретических понятий, подлежащих освоению на уровне основного общего образования.

5 класс (35 часов)

Обязательный минимум

Произведения татарских писателей:

1. К.Насыри. «Патша белән карт» / «Падишах и Старик».
2. Г.Тукай. «Су анасы» / «Водяная».
3. Г.Ибрагимов. «Яз башы» / «Начало весны».
4. М.Джалиль. «Алтынчәч» / «Золотоволосая» (отрывок).
5. Ф.Карим. «Кыр казы» / «Дикий гусь».
6. Ф.Хусни. «Чыбыркы» / «Плетка».
7. Ф.Яруллин. «Зәңгәр күлдә ай коена» / «В голубом озере Луна купается».
8. М.Аглямов. «Матурлык минем белән» / «Красота всегда со мной».
9. Н.Даули. «Бәхет кайда була?» / «Где находится счастье?».

Знакомство с биографиями писателей:

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 15 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04
ЭЛЕКТРОННЫЙ ТАТАРСТАН

1. К.Насыри.
2. Г.Тукай.
3. Г.Ибрагимов.
4. М.Джалиль.

Переводы:

1. А.Платонов. «Ягъфәр бабай» / «Дед Ягфар».

Блок 1. Устное народное творчество. От фольклора к авторским произведениям

Фольклор. Малые жанры фольклора. Детский фольклор: загадки, частушки, считалки, мэзэки (*своеобразный вид анекдотов*). Колыбельные. Прослушивание колыбельных песен.

Теория литературы: фольклор, устное народное творчество.

Татарские народные сказки. Разделение сказок на три группы: бытовые, волшебные, сказки о животных. Татарская народная сказка «Ак байтал» / «Белый скакун». Элементы волшебных сказок. Пословицы о лошадях. Особое отношение татарского народа к лошадям. Народная сказка на бытовую тему «Үги кыз»/ «Падчерица». Взаимоотношения в семье. Проблема сирот. Трудолюбие. «Хәйләкәр төлке»/ «Хитрая лиса» – сказка о животных. Среди персонажей в данной разновидности сказок наибольшей популярностью пользуется Лиса. Лиса изображается двояко. Если в большинстве сказок она коварный, хитрый хищник, обманщик и подхалим, то в некоторых – это умное, находчивое и ловкое животное. Медведь и Волк, наоборот, – тупые и глупые, трусливые. Очень часто они кем-то обмануты, со страхом убегают или бывают убиты. Лев и Тигр в сказках изображаются как самые сильные животные и олицетворяют образ свирепого тирана. Они властвуют над всеми животными. В сказках о животных аллегорически изображаются общечеловеческие недостатки. В этих случаях повадки животных используются для обличения пороков, встречающихся в людях. В таких произведениях преобладают юмор, ирония.

Чтение на выбор: «Солдат балтасы»/ «Солдатский топор», «Өч каурый»/ «Три пера», «Камырбатыр», «Котон Иваныч».

Теория литературы: фантастические элементы, поэтика сказок (без названия термина), сказка как жанр, виды сказок, композиция сказок, сравнения, повторы, начало, конец, кульминация сказок, гипербола, эпитет, вариативность сказок.

Басни. Сравнение с народным творчеством. Сходства и различия. Басни Г.Тукая, А.Исхака, И.Крылова (в переводе), Г.Шамукова. Выразительное чтение басен. Композиция басен. Сюжет басен. Мораль. Аллегория.

Теория литературы: жанр басни, иносказание, аллегория, мораль. Персонажи басен.

Блок 2. Образцы средневековой тюрко-татарской литературы. Литература XIX века

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 16 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04
ЭЛЕКТРОННЫЙ ТАТАРСТАН

Справка о поэте Кул Гали. О поэме «Кыйссаи Йосыф»/«Сказание о Юсуфе». Чтение отрывка. Краткий сюжет поэмы. Значение поэмы для татарского народа.

Каюм Насыри. Знакомство с биографией, творчеством. Чтение небольших рассказов писателя (хикаят): «Патша белән карт» / «Падишах и Старик», «Бай белән ялчы» /«Богач и Слуга». Преемственность рассказов К.Насыри с народным творчеством. Чтение произведения «Әбүгалисина» /«Авиценна». Сравнение поступков главных героев-близнецов. Беседа о роли, значения знаний. Виртуальная экскурсия в музей им. К.Насыри.

Теория литературы: композиция древних хикаятов, обрамленный рассказ, ящичная композиция, «воспитательные»рассказы.

Блок 3. Литература начала XX века, 20–30 годов XX века

Габдулла Тукай. Биография поэта. Знакомые из начальных классов стихи поэта для детей. Чтение поэмы «Су анасы» / «Водяная». Развитие речи по картине «Водяная» М.Сахипгараева или др. Прослушивание либретто (отрывок) из балета «Алтын тарак». Виртуальная экскурсия в музей Г.Тукая в деревне Нов.Кырлай.

Теория литературы: поэма-сказка, рифма, ритм.

Галимзян Ибрагимов. Биография писателя. Чтение рассказа «Яз башы» / «Начало весны». Природа в тексте. Художественные приемы писателя в создании образа природы.

Теория литературы: жанр рассказа, образ, пейзаж.

Муса Джалиль. Биография поэта. Чтение отрывков из произведения «Алтынчәч» / «Золотоволосая». Прослушивание арии Тугзака из либретто. Справка об артисте Мунире Булатовой.

Теория литературы: либретто, ария, строфа.

Блок 4. Литература периода Великой Отечественной войны и послевоенных лет

Муса Джалиль. Чтение и обсуждение стихотворений «Кызыл ромашка» / «Красная ромашка», «Җырларым» / «Мои песни», «Бүреләр» / «Волки». Развитие речи по картине Хариса Якупова «Хөкем алдыннан» / «Перед казнью». Справка о художнике Х.Якупове.

Теория литературы: жанр баллады.

Фатих Карим. Биография поэта. Чтение стихов «Кыр үрдәкләре» / «Дикие утки», «Илем өчен» / «За Родину», сказки «Грмунчы аю белән җырчы маймыл» / «Медведь-гармонист и Обезьяна-певец». Юмор в сказке.

Абдулла Алиш. Биография писателя. Чтение и анализ рассказа «Килеп җиттеләр» / «Приехали». Мастерство писателя в изображении детской психологии в военное время.

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 17 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04
ЭЛЕКТРОННЫЙ ТАТАРСТАН

Сибгат Хаким. Биография поэта. Чтение и анализ стихотворения «Колын» / «Жеребенок». Виртуальная экскурсия в музей С.Хакима в деревне Кулле Киме. Развитие речи по картине А.Пластова «Пролетел фашистский самолет». Трагедия военных лет.

Фатих Хусни. Биография писателя. Чтение и анализ рассказа «Чыбыркы» / «Кнут». Проблема выбора специальности в жизни. Проблема отцов и детей. Детская психология.

Наби Даули. Биография писателя. Чтение и анализ стихотворения «Бәхет кайда була?» / «Где находится счастье?». Воспитание трудолюбия, старания. Чтение и обсуждение рассказа «Җылы кар» / «Теплый снег». Беседа о семье, о родителях, о потребности ребенка в обоих родителях.

Блок 5. Моя Родина

Наки Исанбет. Биография писателя. Чтения стихотворения «Илкәем» / «Моя страна». Прослушивание этой песни.

Назип Мадъяров. «Сиңа кайттым, туган җирем!»/ «К тебе приехал я, родная земля!». Причина гордости лирического героя.

Сибгат Хаким. «Башкаберни дә кирәкми!» / «Больше ничего не надо!». Прослушивание песни. Причина гордости лирического героя. Сравнение художественных приемов разных поэтов.

Мударрис Аглямов. Биография поэта. Чтение стихотворения «Матурлык минем белән» / «Красота всегда со мной». Эстетика в быту.

Кадир Сибгатуллин. Чтение и анализ стихотворения «Шишкин наратлары» / «Сосны Шишкина». Сравнение одноименной картины со стихом. Любование красотой родного края.

Блок 6. Переводы

А.Платонов. Чтение и анализ рассказа «Ягъфәр бабай»/ «Дед Ягфар». Проблемы трудолюбия, равнодушия, взаимопомощи, дружеского совета.

Дж.Родари. Чтение и анализ рассказа «Әбинең кошчыклары»/ «Бабушкины птенчики». Права и обязанности родителей и детей. Проблема «брошенных старых родителей».

Блок 7. Юмор в творчестве писателей

Алмаз Гимадеев. Чтение и анализ рассказов «Телефонлы кәҗә»/ «Коза с телефоном», «Альф интернетта» / «Альф в интернете», «Дианада кунакта» / «В гостях у Дианы». Нанотехнологии в жизни и играх детей, находчивость мальчика, воспитание интеллигента.

Лябиб Лерон. Чтение и анализ рассказа «Безнең авылдан Зөһрә» / «Зухра из нашей деревни», стихотворения-пародии «Мин песи булсам» / «Мне бы быть котом!» Понимание, принятие, применение юмора в жизненных ситуациях.

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 18 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04
ЭЛЕКТРОННЫЙ ТАТАРСТАН

Теория литературы: эпиграф, юмор, пародия.
Роберт Миннуллин. Чтение стихов «Мин рационализатор» / «Я рационализатор».
Шаукат Галиев. Чтение стихов «Эш кушарга ярамый» / «Нельзя поручить работу», «Борау» / «Сверло».
Рафис Курбан. Чтение стиха«Мин»/ «Я».

КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧЕСКОЕ ПЛАНИРОВАНИЕ ОСНОВНОГО СОДЕРЖАНИЯ УЧЕБНОГО ПРЕДМЕТА

№	Наименование разделов и тем	Всего часов
	5 класс	35 часов
1.	Блок 1. Устное народное творчество. От фольклора к авторским произведениям	8
2	Блок 2. Образцы средневековой литературы. Литература XIX века	5
3	Блок 3. Литература начала XX века, 20–30 годов XX века	4
4	Блок 4. Литература периода Великой Отечественной войны и послевоенных лет	9
5	Блок 5. Моя Родина	5
6	Блок 6. Переводы	1
7	Блок 7. Юмор в творчестве писателей	3

6 класс (35 часов)

Обязательный минимум

Произведения татарских писателей:

1. Г. Тукай. «Шүрәле»/ «Шурале», «Туган авыл» / «Родная деревня».
2. М.Гафури. «Ана» / «Мать».
3. Х. Такташ. «Мокамай».
4. М. Джалиль. «Имән» /«Дуб», «Чәчәкләр» / «Цветы».
5. А. Еники. «Матурлык» / «Красота».
6. Г. Баширов. «Сабантуй».
7. И. Гази.«Онытылмас еллар» / «Незабываемые годы» (отрывок).
8. М. Магдиев. «Фронтовиклар» / «Фронтовики (отрывок).

Знакомство с биографиями писателей:

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 19 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04
ЭЛЕКТРОННЫЙ ТАТАРСТАН

1. Х. Такташ.
2. Ш. Маннур.
3. М. Гафури.
4. А. Еники,
5. М.Магдиев (рассматривается как два произведения).

Переводы:

1. А.Чехов. «Анюта».

Блок 1. Устное народное творчество. Песни

Возникновение народных песен. Виды песен. Прослушивание народных песен в исполнении легендарных певцов как Рашит Вагапов и Ильгам Шакиров. Ознакомление с их творчеством. Виды народных песен: обрядовые, хороводы, исторические. Пословицы и поговорки о песнях. Роль песни в жизни людей.

Блок 2. Литература XVIII, XIX веков

Габдрахим Утыз Имяни. Биография. Чтение отрывка из произведения «Гыйлемнең өстенлеге турында» / «Превосходства знаний», «Сәүдә тәртипләре» / «Правила для продавца», «Татулык турында» / «О дружбе». Беседа о честности, воспитание нравственности с молодого возраста.

Габделжаббар Кандалый. Биография поэта. Чтение стихотворения «Мулла белән абыстай» / «Мулла и абыстай». Выражение собственного мнения к поступкам муллы. Сравнение описанного с сегодняшними религиозными ритуалами. Воспитание толерантности. Чтение хикаята «Кыйссаи Ибраһим Әдһәм» / «Киссаи Ибрагим Адгам». Идея человеческой независимости. Гуманистические ценности в мире. Уважение к человеку труда. Афоризмы Кандалыя. Заучивание наизусть афоризмов.

Теория литературы: сатира, юмор, афоризм.

Блок 3. Литература начала века, 1920-1930 годов

Габдулла Тукай. Дополнительные сведения из биографии поэта. Чтение стихотворения «Туган авыл» / «Родная деревня». Прослушивание одноименной песни. Виртуальная экскурсия в музей «Азбуки» в г.Арске. Чтение поэмы-сказки «Шүрәле» / «Шурале». Сравнение авторского произведения с устным народным творчеством. Пейзаж. Образы Былтыра и Шурале. Ум и смекалка деревенского молодого человека. Сведения о знаменитом балете Ф.Яруллина «Шурале».

Теория литературы: жанр поэмы, поэма-сказка (повторение), балет, либретто (повторение).

Автобиографическая повесть поэта «Исемдә калганнар» / «Мои воспоминания». Проблема сиротства. Обсуждение детских игр.

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 20 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04
ЭЛЕКТРОННЫЙ ТАТАРСТАН

Теория литературы: автобиографическое произведение.

Гаяз Исхаки. Чтение и обсуждение рассказа «Кәҗүл читек» / «Сапоги из козьей кожи». Передача детской психологии. Религиозные праздники в жизни человека.

Мазит Гафури. Биография поэта. Виртуальная экскурсия в музейный дом поэта в Уфе. Чтение стихотворений «Ана» / «Мать», «Ана теле» / «Материнский язык». Чтение стихотворения М.Гафури и Р.Валиева «Урман» / «Лес». Сравнение содержаний. Определение мотивов. У М.Гафури – это пейзаж, а у Р.Валиева – человеский фактор, проблема сохранения леса. Прослушивание песни в исполнении И.Шакирова или Х.Бигичева «Урманнарга керсәм» / «Зайду я в лес». Сочинение по картине И.Шишкина «Сосны,освещенные солнцем».

Хади Такташ. Биография поэта. Чтение стихотворений «Мокамай», «Иптәшләр» / «Друзья», «Ак чәчәкләр» / «Белые цветы». Беседа по прочитанным произведениям: о необходимости достойного воспитания с младенчества, о дружбе. Анализ «Ак чәчәкләр» / «Белые цветы». Нахождение подтекста. Любование природой.

Теория литературы: лирический герой.

Ибрагим Гази. Биография писателя. Чтение отрывков из трилогии «Онытылмас еллар» / «Незабываемые годы». Трудности военных лет. Проблема голода.

Блок 4. Литература периода Великой Отечественной войны и послевоенных лет

Муса Джалиль. Чтение стихотворений «Вәхшәт» / «Варварство», «Имән» /« Дуб», «Чәчәкләр» / «Цветы». Ненависть людей к фашизму. Защита Отечества. Образ Дуба. Размышления о жизни после смерти в памяти людей. Никто не забыт, ничто не забыто.

Наби Даули. «Дошманнан үч алыгыз» / «Отомстите врагу». Хайрутдин Музай. Биография поэта. «Бүләк» / «Подарок». О посылках из тыла. Развитие речи по картине А.Лактионова «Фронттан хатлар» / «Письмо из фронта».

Шайхи Маннур. Биография писателя. Чтение стихотворений «Саубуллашу җыры» / «Прощальная песня», «Татар кызы» / «Татарка», «Чәчәкләр һәм снарядлар» / «Цветы и снаряды». Роль женщин в войне.

Теория литературы: инверсия, параллелизм.

Мухаммат Магдеев. Биография писателя. Чтение отрывков из романа «Фронтовиклар» / «Фронтовики». Трудности послевоенной жизни в деревне. Учеба. Фронтовики в школе. Прослушивание песен «Укытучыма» / «Учителю», «Вы – самый лучший человек!» / «Сез – иң гүзәл кеше икәнсез!».

Шамиль Маннапов. Биография поэта. Чтение стихотворений «Тыңланмаган моңнар» / «Неспетые мелодии», «Солдатта булган диләр» / «Говорят, что он был солдатом». Размышления о том, что защита Родины – святой долг мужчины.

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 21 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04
ЭЛЕКТРОННЫЙ ТАТАРСТАН

Блок 5. Красота родного края

Амирхан Еники. Биография писателя. Чтение рассказа «Матурлык» / «Красота». Образ Бадертдина. Душевная красота человека. Любовь между матерью и сыном.

Теория литература: жанр рассказа.

Мухаммат Мирза. Чтение рассказа «Балачак хатирәсе» / «Память детства». Цена хлеба. Воспитание в многодетной семье.

Гумар Баширов. Биография писателя. Чтение отрывка из повести «Туган ягым – яшел бишек» / «Родимый край – зеленая колыбель». Праздники татарского народа. Прослушивание песни «Сабантуй». Развитие речи по картинам Л.Фаттахова и Ш.Шайдуллина, Г.Абдуллова. Чтение отрывка «Кунак кызлар килгәнутырмага» / «Пришли девушки в гости». Взаимоотношения между соседями, родными. Душевное богатство татарского народа.

Теория литературы: жанр повести.

Блок 6. Переводы

А.Чехов. Биография. Чтение и анализ рассказа «Анюта».

Г.Андерсен. Чтение и анализ сказки «Принцесса на горошине» / «Борчак өстендә принцесса».

К.Паустовский. Чтение и анализ произведения «Корыч божра» / «Стальное колечко».

Блок 7. Родной язык – святой язык. Язык юмора

Хасан Туфан. Биография поэта. «Туган тел» / «Родной язык». Значение родного языка. Виртуальная экскурсия в музей Х.Туфана.

Нажар Нажми. Биография поэта. «Татар теле» / «Татарский язык». Сила слова. Значение стихотворения в сохранении языка и нации.

Равиль Файзуллин. Биография поэта. «Минем телем» / «Мой язык». Воспитание чувств гордости за родной язык.

Шаукат Галиев. «Минем теме» / «Мой язык».

Роберт Миннуллин. «Туган телемә» / «Родному языку».

Гарай Рахим. Чтение рассказа «А-ля-шер туны» / «Шуба А-ля-шера». Сатира. Значение родного языка.

Ренат Харис. «Туган җир» / «Родная земля».

Радик Фаизов. Чтение рассказа «Батыр әйтте…» / «Батыр сказал…»

Ибрагим Гази. Рассказ «Мәүлия нигә көлде?» / «Почему смеялась Мавлия?»

Гамиль Афзал. Чтение стихотворения «Мыек борам…» / «Кручу усы…».

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 22 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04

Теория литературы: юмор, сатира, ирония.

КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧЕСКОЕ ПЛАНИРОВАНИЕ

№	Наименование разделов и тем	Всего часов
	6 класс	35 часов
1	**Блок 1. Устное народное творчество. Песни**	3
2	**Блок 2. Литература XVIII, XIX веков**	3
3	**Блок 3. Литература начала века, 1920-1930годов**	8
4	**Блок 4. Литература периода Великой Отечественной войны и послевоенных лет**	7
5	**Блок 5. Красота родного края**	6
6	**Блок 6. Переводы**	1
7	**Блок 7. Родной язык – святой язык. Язык юмора**	7

7 класс (35 часов)

Обязательный минимум

Произведения татарских писателей:

1. Г.Тукай. «Милли моңнар» / «Национальные мелодии».
2. Г.Ибрагимов«Табигатьбалалары» / «Дети природы»(отрывок).
3. С.Хаким. «Бакчачылар» / «Садоводы».
4. Х.Такташ. «Алсу».
5. Ф.Карим. «Бездә - яздыр» / Наверно, у нас весна...».
6. Г.Кутуй. «Рәссам» / «Художник».
7. А.Еники. «Кем җырлады?» / «Кто пел?».
8. Г.Баширов. «Менә сиңа мә!» / «Вот тебе на!».
9. И.Гази. «Йолдызлы малай» / «Мальчик со звездой».
10. М.Магдиев. «Без – кырык беренче ел балалары» / «Мы дети сорок первого года» (отрывок).

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 23 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04

11. М.Галиев. «Нигез» / «Отчий дом» (отрывок);
12. Т.Миннуллин. «Монда тудык, монда үстек» / «Здесь родились, здесь выросли» (отрывок).

Знакомство с биографиями писателей:

1. Г.Тукай,
2. С.Хаким,
3. Г.Абсалямов,
4. А.Еники (рассматривается как одно произведение).

Переводы:

1. А.Пушкин. «Кышкы кич» / «Зимний вечер».

Блок 1. Устное народное творчество

Риваять / Предание. Особенности жанра. Чтение предания «Болгар каласының корылуы турында» / «О построении города Булгар», «Сихерче кыз» / «Колдунья». Беседа по картинам Эдварда Турнерелли «Казан кальгасы» / «Казанская кальга».

Теория литературы: риваять.

Легенда. Особенности жанра. «Ярканат ничек итеп дөньяны коткарган» / «Как летучая мышь спасла мир?», «Зөһрә йолдыз» / «Венера».

Теория литературы: легенда.

Исторические песни про период Казанского ханства. «Сөембикәкитеп бара…» / «Сююмбике уплывает…», «Тоткын Сөембикә җыры» / «Песня пленницы Сююмбики». Прослушивание песни в исполнении Венеры Ганиевой «Кайт, Сөембикә!» / «Возвращайся, Сююмбике!». Сведения об артистке. Беседа по картине Ф.Халикова «Казан ханлыгы чорында Кремль» / «Кремль в эпоху Казанского ханства». Сравнение исторических фактов. Выявление мотивов песен.

Пословицы народов мира.

Эпос-дастаны. «Җик Мәргән» / «Жик Мэргэн». Борьба народа за независимость.

Теория литературы: историческая песня, эпос-дастан, дастан, пословицы, поговорки.

Блок 2. Средневековая литература (XIX век включительно)

Сайф Сараи. Биография поэта. Чтение отрывков из поэмы «Сөһәйл вә Гөлдерсен» / «Сухаел и Гульдерсен». Поэма о любви. Восточные любовные сюжеты. Трагедия.

«Мәҗмугыль-хикәят» / «Мажмугыль-хикаят». Восточный сюжет про падишаха и вэзира. Любовная линия.

Теория литературы: Жанр хикаята.

Блок 3. Литература начала XX века и произведения до начала войны

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 24 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04

Габдулла Тукай. Биография поэта с дополнениями. Чтение и обсуждение очерка «Моңсу хатирә» / «Грустное воспоминание». Беседа по картинам Х.Казакова «Кечкенә Тукай» / «Маленький Тукай», В.Федорова «Өчиледән Кырлайга» / «Из Учили в Кырлай», Х.Якупова «Тукай апасы Газизә белән» / «Встреча Тукая с сестрой Газизой (сводной)». Сведения о художнике Х.Казакове. Беседа «Тукайның ачы язмышы» / «Горькая судьба Тукая». Выразительное чтение, чтение наизусть стихотворения Тукая «Милли моңнар» / «Национальные мелодии». Прослушивание песни «Әллүки» / «Альлуки» по мотивам этого стихотворения. «Шагыйрь» / «Поэт». Цена поэта. Музей Тукая в Казани.

Ахмет Файзи. Чтение отрывков из романа «Тукай». Жизнь поэта в Уральский период. Беседа по теме дружбы.

Дардеменд. Биография поэта. Чтение стихов «Видаг» / «Прощание», «Бәллү» /«Колыбельная». Передача мотивов тоски по Родине. Поэтические приемы Дардеменда в создании стихов.

Нур Ахмадеев. Чтение поэмы «Дардеменд». Художественный вымысел поэта. Биографические моменты.

Хади Такташ. Биография поэта. Поэма «Алсу». Поэма о красоте, о молодости. Образ Алсу.

Галимзян Ибрагимов. Биография. Чтение произведения «Табигатьбалалары» / «Дети природы». Ода труду. Субботники. Их значение в жизни крестьян. Прослушивание песни «Өмә» / «Субботник». Рассматривание картин про субботники.

Теория литературы: пейзаж (повтор).

Блок 4. Литература военного и послевоенного времени Фатих Карим.Биография поэта. Чтение стихотворения «Бездә - яздыр…» / «У нас, наверно, уже весна…». Передача ностальгии по Родине. Лирическая поэма «Яшел гармун» / «Зеленая гармонь». Передача юмора. Любовь к Родине. Вера в победу.

Гадель Кутуй. Рассказ «Рәссам» / «Художник». Отношение солдат к картине. Образы матери и ребенка в картине.

Сибгат Хаким. Биография поэта. Поэма «Бакчачылар» / «Садоводы». Вклад сельчан в победу. Тяжелые трудовые будни тыла.

Амирхан Еники. Биография писателя. Рассказ «Кем җырлады?» / «Кто пел?» Трагизм.

Гумар Баширов. Рассказ «Менә сиңа мә!» / «Вот тебе на!» Взаимоотношения в семье послевоенных лет, проблемы вдов, обиды, прощения. Образ татарской женщины-труженицы.

Ибрагим Гази. Биография писателя. Рассказ «Йолдызлы малай» / «Мальчик со звездой». О зверствах фашистов. Состояние мальчика перед смертью.

Мухаммат Магдеев. Биография писателя. Чтение отрывков из повести «Без – кырык беренче ел балалары» / «Мы – дети сорок первого». Трудности военных и послевоенных лет. Голод, холод, унижения. Особый язык, стиль писателя. Юмор в повести. Музей М.Магдеева в селе Губерчак.

Теория литературы: жанр повести, автобиографическая повесть, тропы, метонимия.

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 25 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04

Габдрахман Абсалямов. Биография писателя. «Миңа 19 яшь иде» / «Мне было 19 лет». Особый стиль писателя. Рассказ уже погибшего солдата.

Туфан Миннуллин. Биография драматурга. Драма «Монда тудык, монда үстек» / «Здесь родились, здесь выросли». Драма о нефтяниках. Проблема защиты природы.

Марсель Галиев. Повесть «Нигез» / «Отчий дом». Образ одинокой Ивы. Этнографические традиции народа. Связь с мифологией. Вечные категории.

Теория литературы: мифология.

Блок 5. Фантастика Адлер Тимергалин. Чтение повести «Сәер планета» / «Странная планета». Фантастика и действительность.

Радик Фаизов. «Бер күбәләк» / «Всего лишь бабочка». Проблема защиты природы. Экскурсия в виртуальный музей в г.Арске «Әдәбият һәм сәнгать музее» / «Музей литературы».

Галимзян Гильманов. «Ике дус һәм Ак бабай хакында кыйсса» / «Кисса о двух друзьях и старом деде». Забота о природе.

Теория литературы: фантастика.

Блок 6. Переводы

А.Пушкин. «Кышкы кич» / «Зимний вечер». «Мин яраттым Сезне» / «Я Вас любил…». Чтение и анализ.

М.Лермонтов. «Болытлар» / «Тучи». Чтение и анализ.

КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧЕСКОЕ ПЛАНИРОВАНИЕ

№	Наименование разделов и тем	Всего часов
	7 класс	35 часов
1	**Блок 1. Устное народное творчество**	5
2	**Блок 2. Средневековая литература (XIX век включительно)**	4
3	**Блок 3. Литература начала XX века и произведения до начала войны**	9

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 26 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04
ЭЛЕКТРОННЫЙ ТАТАРСТАН

4	**Блок 4. Литература военного и послевоенного времени**	13
5	**Блок 5. Фантастика**	2
6	**Блок 6. Переводы**	2

8 класс (35 часов)

Обязательный минимум

Произведения татарских писателей:

1. Г.Тукай. «Парат» / «Пара лошадей».
2. Г.Ибрагимов. «Алмачуар» / «Чубарый».
3. Ш.Камал. «Буранда» / «В метель».
4. С.Хаким. «Җырларымда телим» /«Пожелания в песнях».
5. Ф.Хусни. «Сөйләнмәгән хикәя» / «Нерассказанный рассказ».
6. Ш.Маннур. «Муса» (отрывок).
7. Г.Афзал. «Юл газабы», «Йөз кабат» / «Дорожные муки», «Сто раз».
8. М.Магдиев. «Кеше китә - җыры кала»/ «Человек уходит – песня остается»(отрывок).
9. Ф.Садриев. «Бәхетсезләр бәхете» / «Счастье несчастных» (отрывок).
10. М.Аглямов. «Каеннар илендә» / «В стране берез».
11. Р.Харис. «Ике гөл» / «Два цветка».
12. Т.Миннуллин. «Моңлы бер җыр» / «Грустная песня»(отрывок).

Знакомство с биографиями писателей:

1. Г.Афзал.
2. Ф.Садриев.
3. М.Аглямов.
4. Т.Миңнуллин (рассматривается как одно произведение).

Переводы:

А.Куприн. «Олеся» (отрывок). Чтение и анализ.

Блок 1. Устное народное творчество

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 27 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04

Жанр баита (былина, историческая песня, преимущественно на трагические темы). Виды баита. «Сөембикә бәете» / «Баит о Сююмбике», «Ялкау хатын бәете» / «Баит о ленивой жене», «Рус-французсугышыбәете» / «Баит о Русско-французской войне». Новые, придуманные, написанные в наше время баиты». Исторические, сатирические, трагические баиты.

Теория литературы: баит, виды баитов.

Мунаджаты (молитва, религиозный гимн). Мунаджаты как лирический жанр. Мунаджат – монолог. Монолог с Аллахом. Древние мунаджаты. Современные мунаджаты. Сходства и различия.

Теория литературы: мунаджат, тематические группы мунаджатов.

Блок 2. Средневековая литература (включая литературу XVII, XVIII, XIX вв.)

Сайади. Отрывки из «ДастанБабахан» / «Бабахана дастан». Любовная линия в дастане. Сюжет любви Тахира и Зухры. Портрет героев.

Теория литературы: портрет, преемственность Восточной поэзии, стих газель, сведения о стихотворной системе газели. Традиционная тема газели.

Краткий обзор литературы XVIII в. Биография Тазетдина Ялчыгула. Сведения о произведении «Рисаләи Газизә» / «Трактат Газизы».

Краткий обзор литературыXIX в. Жизненный путь и творчество Акмуллы. Акмулла – поэт трех народов: татар, башкир, казах. Афоризмы Акмуллы. Философия Акмуллы. Отрывки из элегии «Дамелла Шиһабетдин хәзрәт мәрсиясе» / «Некролог Шигабуддина-хазрат». Поэма М.Аглямова «Акмулла арбасы» / «Арба Акмуллы».

Теория литературы: жанр марсии (элегия, стихотворение, посвященное чьей-то памяти).

Фатих Карими. Сведения о творчестве и жизни писателя. Парафраз рассказа (повести) «Морза кызы Фатыйма» / «Дочь мурзы Фатима». Проблема социального неравенства. История сословия российских мурз.

Блок 3. Литература начала XX века, литература 20–30-ых годов

Габдулла Тукай. Биография Казанского периода жизни и творчества. Чтение стихотворения «Парат» / «Пара лошадей». «Бер татар шагыйренең сүзләре» / «Слова одного татарского поэта» Роль поэта. Борьба словом. Прослушивание песни «Парат» / «Пара лошадей». Проектная работа.

Теория литературы: строение стиха, стихотворная система аруза, стих верлибр. Жанры лирики, Любовная, философская, пейзажная, гражданская лирика. Лирический герой.

Галимзян Ибрагимов. Чтение и анализ рассказа «Алмачуар» / «Чубарый». Психологизм. Цена обещанного. Любовь к лошадям. Воспитание твердого татарского национального характера.

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 28 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04
ЭЛЕКТРОННЫЙ ТАТАРСТАН

Шариф Камал. Биография писателя. Чтение и анализ рассказа «Буранда» / «В метель». Сложные отношения между сыном и матерью. Выполнение последнего долга перед матерью. Поздняя встреча.

Сагит Рамеев. Биография поэта. Чтение стихов «Мин» / «Я», «Син» / «Ты», «Ул» / «Он». Особенности лирического героя.

Шаехзадэ Бабич. Биография поэта. Чтение стихов «Бәхетем» / «Мое счастье», «Халкыма» / «Во имя народа», «Кышкы юл» / «Зимняя дорога». Поэтика стихов.

Блок 4. Литература второй половины XX века.

Сибгат Хаким. Чтение стихов «Җырларымда телим» /«Пожелания в песнях», «Клиндерләрэзлим» / «В поисках гостинца». Выражение любви и гордости за родной край и мать.

Фатих Хусни. Чтение и анализ рассказа «Сөйләнмәгән хикәя» / «Нерассказанный рассказ». О детской беспечности, играх, безответственность и позднее раскаяние.

Теория литературы: аннотация, рецензия.

Шайхи Маннур. Чтение отрывков из романа «Муса». Образ Мусы. Виртуальная экскурсия в музей Ш.Маннура.

Теория литературы: жанр романа, сюжет, композиция, литературные герой.

Гамиль Афзал. Биография поэта. Чтение стихотворений «Юл газабы» / «Дорожные муки», «Йөз кабат» / «Сто раз». Передача чувств лирического героя.

Мухаммат Магдеев. Чтение повести «Кеше китә - җыры кала»/ «Человек уходит – песня остается». Жизнь в деревне в военные и послевоенные годы. Стиль писателя. Юмор. Посвящение писателю. Э.Шарифуллина «Тукай белән бергә» / «Наравне с Тукаем» – посвящение.

Теория литературы: жанр посвящения.

Мударрис Аглямов. Биография поэта. Стихотворение «Каеннар илендә» / «В стране берез». Ода Булгару. Беседа о Булгаре.

Фоат Садриев. Биография писателя. Чтение отрывков из трилогии «Бәхетсезләр бәхете» / «Счастье несчастных». О воспитании отзывчивого, неравнодушного молодого человека. Любовная линия в трилогии.

Теория литературы: трилогия.

Ренат Харис. Биография поэта. Чтение стихотворения «Ике гөл» / «Два цветка». Воля и неволя в жизни человека. Подтекст. Чтение и обсуждение драматической поэмы «Шагыйрь мәхәббәте» / «Любовь поэта». Виртуальная экскурсия в музей Р.Хариса.

Теория литературы: жанр драмы.

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 29 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04
ЭЛЕКТРОННЫЙ ТАТАРСТАН

Блок 5. Жанр драмы

Мирхайдар Файзи. Биография драматурга. Чтение и обсуждение драмы «Галиябану». Нахождение ответа на вопрос «В чем трагизм Галиябану?» Прослушивание песни «Галиябану» в исполнении Хайдара Бигичева. Сведения об артисте, об одноименном конкурсе. Виртуальная экскурсия в музей М.Файзи.

Туфан Миннуллин. Биография драматурга. Чтение и обсуждение драмы «Моңлы бер җыр» / «Грустная песня». Воспроизведение героизма М.Джалиля.

Блок 6. Поэзия

Равиль Файзуллин. Короткие стихи. Философия стихов.

Гарай Рахим. «Бары мин…» / «Лишь я…»

Рустам Мингалим. «Сез кайдан?» / «Вы откуда?»

Радиф Гаташ. «Европада татар шагыйрьләре» / «Татарские поэты в Европе», «Мин дөресен сөйлим» / «Я говорю правду».

Роберт Миннуллин. «Анна догалары» / «Молитвы матери», «Шагыйрьләрнең туган иле» / «Родины поэтов».

Лена Шагирдзян. «Татар шагыйренең бәһасе» / «Цена татарского поэта».

Мударрис Валеев. «Тугайлар» / «Луга».

Разил Валиев. «Нигә шулай картаясың, әни?» / «Отчего ты стареешь, мама?»

Марсель Галиев. «Су буеннан әнкәй кайтып килә» / «Мама идет с берега реки».

Ркаил Зайдулла. «Мин Казанга карыйм» / «Смотрю я на Казань».

Блок 7. Рассказы

Флюс Латифи. Чтение рассказа «Аяклы каза» / «Ходячая неприятность». Психологизм. Проблема неполных семей. Воспитание мальчика. Размышления одинокого мужчины.

Ахат Гаффар. «Челән» / «Аист». Проблема защиты проироды.

Ринат Мухаммадиев.«Күңел күзе» / «Глаза души».

Набира Гиматдинова. «Кырлар патшасы» / «Цариса лугов».

Галимзян Гильманов. «Яшел попугай» / «Зеленый попугай».

Теория литературы: новелла.

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 30 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04
ЭЛЕКТРОННЫЙ ТАТАРСТАН

Блок 8. Переводы (2 часа)

А.Куприн. «Олеся». Чтение и анализ произведения.

КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧЕСКОЕ ПЛАНИРОВАНИЕ

№	Наименование разделов и тем	Всего часов
	8 класс	35 часов
1	**Блок 1. Устное народное творчество**	3
	Блок 2. Средневековая литература (включая литературу XVII, XVIII, XIX вв.)	3
	Блок 3. Литература начала XX века, литература 1920–1930годов	6
4	**Блок 4. Литература второй половины XX века**	8
5	**Блок 5. Жанр драмы**	4
6	**Блок 6. Поэзия**	4
7	**Блок 7. Рассказы**	6
8	**Блок 8. Переводы**	1

9класс (34 часа)

Обязательный минимум

Произведения татарских писателей:

1. Г.Тукай. «Ана догасы» / «Молитва матери».
2. Г.Ибрагимов. «Любовь – это счастье».
3. Ф.Амирхан. «Хәят» / «Хаят»(отрывок).
4. Г.Камал. «Беренче театр» / «Первый театр».
5. А.Еники. «Әйтелмәгән васыять» / «Невысказанное завещание».
6. Г.Абсалямов. «Ак чәчәкләр» / «Белые цветы» (отрывок).
7. А.Гилязев. «Җомга көн, кич белән» /«В пятницу, вечером» (отрывок).
8. Г.Афзал. «Өф-өф итеп» / «Сдувая пылинку».

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 31 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04
ЭЛЕКТРОННЫЙ ТАТАРСТАН

9. Р.Мингалим. «Сап-сары көзләр» / «Желтая-прежелтая осень».
10. Р.Ахметзянов. «Сандугач керде күңелгә», «Әкияттән» / «Душа поет», «Из сказки».
11. Ш. Хусаенов. «Әниемнең ак күлмәге (Әни килде)» «Белое платье матери (Мама приехала)».

Знакомство с биографиями писателей:

1. Ф.Амирхан.
2. Г.Ибрагимов.
3. А.Гилязев.
4. Г.Камал.
5. Ш.Хусаенов.
6. Р.Мингалим.

Переводы:

1. А.Пушкин«Пэйгамбәр» / «Пророк».

Блок 1. От устного народного творчества к письменному наследию

Истоки и история возникновения татарской литературы. Принципы разделения тюрко-татарской литературы на этапы. Культурологическая справка о тюрках. Влияние устного народного творчества на письменную литературу. Возникновение письменности. Первые письменные источники. Руническая письменность. М.Кашгари. «Диванелөгат эт-төрк» / «Словарь тюркских наречий». Возникновение жанра элегии. Оды и элегии в татарской литературе. Творчества А.Ясави и С.Бакыргани. Дастан Золотоордынского периода «Идегәй».

Теория литературы: трагедия.

Творчество писателя XVII века Мавлы Кулыя. Хикметы. Суфийская литература. Турекменский поэт Махтумколый Фираги. Его газели в переводе Р.Миннуллина. Философия древнего поэта.

Блок 2. Литература XIX века

Краткий обзор литературы XIX века. Обзор поэзии. Чтение афоризмов из стихов поэтов А.Каргалыя, Х.Салихова, Г. Кандалыя, Г.Чокрыя, Акмуллы, Г.Самитовой. Проникновение в философию поэтов. Обзор прозы 2 половины XIX века. Просветительский реализм.

Теория литературы: просветительский реализм.

Муса Акъегетзадэ. Биография писателя. Чтение романа «Хисаметдин менла». Проблема героя времени. Служение татарскому народу. Просветительские идеи.

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 32 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04
ЭЛЕКТРОННЫЙ ТАТАРСТАН

Риза Фахретдинов. Биография писателя. Чтение романа «Әсма, яки Гамәл вәҗәза» / «Асма, или Деяниеинаказание». Проблема воспитания в семье. Особенности женских образов.

Захир Бигиев. Биография писателя. Чтение романа «Өлүф, яки Гүзәл кыз Хәдичә» / «Тысячи, или Красавица Хадича». Первый детективный роман в татарской литературе.

Шакир Мухамедов. Чтение повести «Япон сугышы, яки Доброволец Батыргали агай» / «Японская война, или Доброволец Батыргали». Выражение сатиры. Мнимый патриотизм.

Теория литературы: ящичная композиция, обрамленная повесть.

Блок 3. Развитие жанра драмы

Габдрахман Ильяси. Первый татарский драматург. Биография писателя. Чтение пьесы «Бичара кыз» / «»Бедная девушка». Простой сюжет. Идея независимости женщины в семье.

Галиасгар Камал. Биография драматурга. Чтение комедии «Беренче театр» / «Первый театр». Противостояние рождению театра. Юмор. Сатира. Образ Хамзи бая.

Теория литературы: комедия, трагикомедия.

Шариф Хусаинов. Биография драматурга. Чтение драмы «Әниемнең ак күлмәге (Әни килде)» «Белое платье матери (Мама приехала)». Взаимоотношения между матерью и многочисленными ее детьми. Обязанности и права детей перед родителями. Проблема одиноких, старых, беспомощных родителей. Душевная чистота персонажей. Антигерои. Прослушивание песни в исполнении И.Шакирова «Кичер мине, әнкәй» / «Прости меня, мама». Беседа на тему «Ана образы» / «Образ матери». Сочинение.

Блок 4. Литература начала XX века

Габдулла Тукай. Литературное наследие поэта. Чтение и анализ стихотворения «Ана догасы» / «Молитва матери». Взаимоотношения между матерью и ребенком. Зиннур Мансуров. Чтение материала «Тукайның татар кодексы» / «Татарский кодекс Тукая». Свод афоризмов поэта. Место человека в жизни, права и обязанности. Посещение историко-архитектурного музея-заповедника г.Булгар, внесенного в список Всемирного духовного наследия ЮНЕСКО.

Фатих Амирхан. Чтение и анализ повести «Хәят» / «Хаят». О прекрасных взаимоотношениях семей русского и татарского народов. Соблюдение национальных традиций. Разногласия в создании семьи. Мечта и действительность. Портрет героя. Прослушивание песни А.Рашита «Беренче мәхәббәт» / «Первая любовь». Беседа о счастье и любви.

Блок 5. Лучшие произведения XX века

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 33 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04
ЭЛЕКТРОННЫЙ ТАТАРСТАН

Галимзян Ибрагимов. Повторение и добавление новых сведений в биографию писателя. Чтение и обсуждение рассказа «Сөю – сәгадәт» / «Любовь – это счастье». Афоризмы знаменитых личностей о любви.

Амирхан Еники. Чтение и анализ повести «Әйтелмәгән васыять» / «Невысказанное завещание». Проблема старой одинокой матери и ее многочисленных детей. Права и обязанности детей перед беспомощными родителями. Забота. Психология пожилого человека. Проблема родного языка. Философское значение понятия «завещание». Этнографические детали. Проблема сохранения духовного наследия каждого народа.

Габдрахман Абсалямов. Биография писателя. Чтение отрывка из знаменитого романа «Ак чәчәкләр» / «Белые цветы». Развитие сюжета на медицинскую тему. Врачебная этика. Понятие «добрый доктор». Республиканское общественное движение «Ак чәчәкләр» / «Белые цветы». Про кинофильм «Ак чәчәкләр» / «Белые цветы». Про ежегодные Абсалямовские чтения школьников. Одноименные конкурсы.

Аяз Гилязев. Биография писателя. Чтение и анализ повести «Җомга көн, кич белән» /«В пятницу, вечером». Образ доброй, но брошенной детьми женщины. Проблема родной и неродной матери. Поздняя любовь. Образ доброго молодого председателя. Обязанности детей перед родителями. Трагизм терпеливой татарской женщины. Контраст между молодостью-силой и старостью-беспомощностью.

Рустем Мингалим. Биография писателя. Чтение и анализ рассказа «Сап-сары көзләр» / «Желтая-прежелтая осень».Пейзаж родного края. Воспоминания о тяжелых военных буднях. Контраст между внутренней свободой личности и внешним благополучием. Забота о детях.

Фанис Яруллин. Сатирический рассказ на тему «Көтелгән кияү» / «Желанный жених». Проблема выбора спутника жизни. Разоблачение наживы богатства, принципа «я – тебе, ты – мне».

Теория литературы: сатира.

Блок 6. Публицистика

Миргазиян Юныс. Основоположник маринистики в татарской литературе. Публицистика. Особенности жанра. Стиль. Чтение и обсуждение очерка «Су, Җир һәм Һава турында хикәят» / «Рассказ о Воде, Земле и Небе». Становление национального характера у тюркского народа. Уставные отношения на службе. Способы познания мира.

Теория литературы: жанр публицистики. Стиль.

Блок 7. Переводы

А.Пушкин. Чтение стихотворения «Пәйгамбәр» / «Пророк». Г.Тукай. Чтение стихотворения «Пәйгамбәр» / «Пророк». Сравнительный анализ. История создания стихотворения Тукая.

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 34 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04

А.Пушкин. «Мин үземә һәйкәл салдым…» / «Я памятник себе воздвиг нерукотворный…»

КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧЕСКОЕ ПЛАНИРОВАНИЕ

№	Наименование разделов и тем	Всего часов
	9 класс	34 часов
1.	**Блок 1. От устного народного творчества к письменному наследию**	5
2.	**Блок 2. Литература XIX века**	7
3	**Блок 3. Развитие жанра драмы**	6
4	**Блок 4. Литература начала XX века**	3
5	**Блок 5. Лучшие произведения XX века**	10
6	**Блок 6. Публицистика**	2
7	**Блок 7. Переводы**	1

ТАТАР ӘДӘБИЯТЫН УКЫТУ МАТЕРИАЛЫНЫҢЭЧТӘЛЕГЕ

Тәкъдим ителгән әсәрләр минимумы (төз. Ф. Х. Җәүһәрова, К. С. Фәтхуллова)

Татар әдипләренең әсәрләре: К.Насыйри, “Патша белән карт”;Г.Тукай.”Су анасы”;Г.Ибраһимов. “Яз башы”; М. Җәлил.”Алтынчәч” (өзек);Ф. Кәрим.”Кыр казы”; Ф. Хөсни “Чыбыркы”; Ф. Яруллин.”Зәңгәр күлдә ай коена”; М. Әгъләм.”Матурлык минем белән”; Н.Дәүли.”Бәхет кайда була?”Г. Тукай. «Шүрәле», «Туган авыл»;М. Гафури. «Ана»; Һ. Такташ. «Мокамай»; М. Җәлил. «Имән», «Чәчәкләр»; Ә. Еники. «Матурлык»;. Г. Бәширов. «Сабантуй»; И. Гази. «Онытылмас еллар» (өзек); М. Мәһдиев. «Фронтовиклар» (өзек). Г.Тукай. «Милли моңнар» Г.Ибраһимов«Табигать балалары» (өзек).С.Хәким. «Бакчачылар» Һ.Такташ. «Алсу».Ф.Кәрим. «Бездә - яздыр» Г.Кутуй. «Рәссам» Ә.Еники. «Кем җырлады?» Г.Бәширов. «Менә сиңа мә!» И.Гази. «Йолдызлы малай» М.Мәһдиев. «Без – кырык беренче ел балалары» (өзек)М.Галиев. «Нигез» (өзек);Т.Миңнуллин. «Монда тудык, монда үстек». Татар әдипләренең әсәрләре: Г.Тукай “Пар ат”;

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 35 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04

Г. Ибраһимов “Алмачуар”; Ш. Камал “Буранда”; С. Хәким “Җырларымда телим”; Ф. Хөсни “Сөйләнмәгән хикәя”; Ш. Маннур “Муса”(өзек); . Афзал “Юл газабы”, “Йөз кабат”; . Мәһдиев “Кеше китә, җыры кала” (өзек); Ф. Садриев “Бәхетсезләр бәхете” (өзек); М. Әгъләм “Каеннар илендә”; Р. Харис “Ике гөл” Т. Миңнуллин “Моңлы бер җыр”(өзек). Г. Тукай “Ана догасы”; Г. Ибраһимов “Сөю-сәгадәт”; Ф. Әмирхан “Хәят” (өзек); Г. Камал “Беренче театр”; Ә. Еники “Әйтелмәгән васыять”; Г. Әпсәләмов “Ак чәчәкләр”(өзек); А. Гыйләҗев “Җомга көн кич белән”(өзек); Г. Афзал “Өф-өф итеп”; Р. Мингалим “Сап – сары күзләр”;Р. Әхмәтҗанов “Сандугач керде күңелгә”, “Әкияттән”; Ш. Хөсәенов “Әни килде”.

Биографик белешмәләр.Г.Тукай.”Су анасы”;С.Хәким. “Бер горурлык хисе”;Ф.Кәрим.”Сөйләрсүзләр бик күп алар ...”;Н. Дәүли.”Бәхет кайда була?”;Ш. Галиев.”Бораү”;М.Әгъләмов.” Матурлык минем белән”;Э. Шәрифуллина.”Бишек җыры”;Һ. Такташ;. Ш. Маннур; М. Гафури;. Ә. Еники;. М. Мәһдиев (ике әсәр буларак карала). Ф. Әмирхан, Г. Ибраһимов, А. Гыйләҗев, Г. Камал, Ш. Хөсәенов, Р. Мингалим. Г.Тукай, С.Хәким, Г.Әпсәләмов, Ә.Еники (бер әсәр буларак карала). Г.Афзал, Ф. Садриев, М. Әгъләмов, Т. Миңнуллин (бер әсәр буларак исәпләнә).

Халык авыз иҗаты. Фольклордан авторлар иҗатынача.

Фольклор.Фольклорның кече жанрлары.Балалар фольклоры:табышмаклар,такмаклар,санамышлар, мәзәкләр. Бишек җырлары һәм аларны тыңлау.Әдәбият теориясе : фольклор, халык авыз иҗаты.Әкиятләр, алардагы тылсымлы сюжет. “Ак байтал” әкияте, “Үги кыз” “Хәйләкәр

төлке”, “Солдат боткасы” «Камыр батыр»,”Өч каләм”,”Кәтән Иваныч” әкиятләре. Әкият геройлары үрнәгендә шәфкатьлелек, миһербанлылык тәрбияләү .Мәсәлләр. Г. Тукай һәм Ә.Исхак, Г.Тукай һәм И.Крылов , Г.Тукай һәм Г.Шамуков мәсәлләре. Әдәбият теориясе: жанры, читләтеп әйтү, аллегория, мораль. Мәсәл геройлары.

Җырлар.Халык җырлары.Җырларның туу тарихы.Халык җырлары турында әдипләрфикере.Рәшит Ваһапов, Илһам Шакиров җырларын тыңлау, иҗатлары белән танышу. Җырларның төрләре: тарихи,йола,күмәк җырлар. Җырның кеше тормышындагы роле.Җыр турында мәкальләр.

Риваятьләр. “Болгар каласының корылуы турында”, “Сихерче кыз”һәм Казанның килепчыгуы турында риваятьләр.”Казан кайда корылган?”. БСҮ. “Казанның килеп чыгышы турында риваятьләр. Эдварда Турнереллиның

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 36 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04

«Казан кальгасы» картинасы.**Легенда.** Жанр үзенчәлеге. «Ярканат ничек итеп дөньяны коткарган» , «Зөһрә йолдыз» . Казан ханлыгы чорындагы тарихы җырлар «Сөембикә китеп бара…», «Тоткын Сөембикә җыры».Венеры Ганиева башкаруында «Кайт, Сөембикә!». Артистк турында белешмә. Ф.Халиковның «Казан ханлыгы чорында Кремль» картинасы буенча әңгәмә. Җыр мотивларын табу.Дастан жанры. "Җик Мәргән" дастаны. Халыкның бәйсезлек өчен көрәше. *Әдәбият теориясе:риваять.легенда,тарихи җыр,дастан,мәкаль һәмәйтемнәр.*

Бәет жанры .Бәетләрнең төрләре. «Сөембикә бәете», «Ялкау хатын бәете», «Рус-французсугышы бәете». Бүгенге көндә иҗат ителгән бәетләр. Тарихи, сатирик, трагик бәетләр. *Әдәбият теориясе. Бәет жанры аның төрләргә бүленеше.*

Мөнәҗәтләр. Халык авыз иҗатындагы лирик жанр. Аллага мөрәҗәгать итеп, гөнаһлардан арынырга омтылу. Мөнәҗәт-монолог.Аллаһ белән монолог. Борынгы мөнәҗәтләр.Бүгенге көн мөнәҗәтләре. Аларның охшаш һәм аермалы яклары. *Әдәбият теориясе. Мөнәҗәтләр.Аларның тематик төркемнәре(туган-үскән ил, ана һәмбала, гомер, яшәү, үлем турында уйланулар).*

Борынгы әдәбиятыбыз, XIX йөз әдәбияты үрнәкләре.

Татар әдәбиятының килеп чыгу һәм үсү тарихы.Төрки татар әдәбиятының чорларга бүленү принцибы.Төркиләр турында истәлекләр. Халык авыз иҗатының язма әдәбиятка йогынтысы. Язу барлыкка килү. Беренче язма истәлекләр.Рун һәм уйгур язулы истәлекләр.Мәхмүд Кашгариның "Диване лөгатет-төрк сүзлеге"/"Төрки телләр сүзлеге". Мәдхия һәм мәрсия жанрлары барлыкка килү. Әхмәт Ясәви, Сөләйман Бакыргани иҗатлары. Алтын Урда чары әдәбиятыннан "Идегәй "дастаны.

Кол Галинең "Кыйссаи Йосыф" әсәре. Шәүкәт Галиев."Кол Галигә" шигыре .XIX йөз әдәбияты үрнәкләре.К. Насыйри иҗаты белән таныштыру."Патша белән карт","Аңгыралык бәласе","Бай һәм хезмәтче" ,"Әбүгалисина" әсәрләре белән танышу. Әдәбият теориясе: композиция , тартмалы композиция.

XVII гасыр әдәбиятыннан Мәүла Колый иҗаты.Хикмәтләр. Суфыйчылык әдәбияты .Төрекмән шагыйре Мәхтумколый Фираги. Газәлләрнең Р.Миннуллин тәрҗемәсе.Борынгы шагыйрьнең фәлсәфәсе. *Әдәбият теориясе:трагедия*

Габдерәхим Утыз Имәни. Тормыш юлы турында кыскача белешмә. «Гыйлемнең өс тенлеге турында»», «Сәүдә тәртипләре», «Татулык турында» әсәрләре.Кешеләр һәм күршеләр арасындагы бәйләнеш. Дус, тату яшәүнең өстенлекләре

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 37 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04
ЭЛЕКТРОННЫЙ ТАТАРСТАН

.Габделҗаббар Кандалый. Тормыш юлы турында белешмә. «Мулла белән абыстай» шигыре. Үз хезмәт вазыйфаларына кул селтәгән, бар уе ашау-эчүдә генә булган мулла образы. Сатирик үткенлеге, реалистик характеры һәм халыкчан тел-сурәтләү чаралары белән язылган әсәр. «Кыйссаи Ибраһим Әдһәм». Әсәрдә бирелгән бәйсезлек идеясе. Кешенең кадере мал-мөлкәттә, олуг дәрәҗәдә түгел. *Әдәбият теориясе.Юмор һәмсатира. Афоризм.*

Сайф Сараи. Биографик белешмә «Сөһәйл вә Гөлдерсен»-мәхәббәт поэмасы . Шәрыкъ шигърияте мәхәббәт сюжетлары .Трагедия.«Мәҗмугыль-хикәят» Патша һәм вәзир турында шәрыкъ сюжеты. Мәхәббәт тарихы. *Әдәбият теориясе:хикәят.*

Сәйәди. “Бабахан дастаны”. Җырларга күчкән Таһир-Зөһрә мәхәббәте. Геройларның портретлары.*Әдәбият теориясе.Портрет.Әдәбиятта күчемлелек.Гаруз шигырьсистемасы һәм газәл жанры.*

XVIII йөз әдәбиятына кыскача күзәтү.

Акмулла. Тормыш юлы һәм иҗаты турында кыскача белешмә. Акмулла өч халыкның шагыйре: татар, башкорт,казах. Афоризмга әйләнгән шигырь юллары. Акмулланың фәлсәфәсе. «Дамелла Шиһабетдин хәзрәт мәрсиясе».Мөдәррис Әгъләмовның “Акмулла арбасы” поэмасы.*Әдәбият теориясе:мәрсия жанры(элегия,кешегәбагышланган шигъри әсәр).*

Фатих Кәримнең тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә.”Морза кызы Фатыйма” әсәрен хикәяләү.(парафраз). Социаль тигезсезлек проблемасы. Морзалар тарихы чагылышы.

XIX гасыр әдәбиятына кыскача күзәтү . Шигърият үсеше. Ә.Каргалый, Х.Салихов, Г. Кандалый, Г.Чокрый, Акмулла, Г.Сәмитоваларның шигырь һәм афоризмнарын уку. Шагыйрьләрнең фәлсәфәсен аңлау. XIX гасырның икенче яртысы әдәбиятына күзәтү ясау. Мәгърифәтчелек реализмы.

Әдәбият теориясе: мәгърифәтчелек реализмы.

Муса Акъегетзадәнең тормыш юлы һәм иҗаты. «Хисаметдин менла» романын уку.

Чор героеның проблемасы.Татар халкына хезмәт итү. Мәгърифәтчелек идеяләре.

Риза Фәхретдиннең тормышы һәм иҗаты. «Әсма, яки Гамәл вә җәза» әсәре белән танышу. Гаиләдә тәрбия проблемасы. Хатын-кыз образларының үзенчәлеге.

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 38 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04
ЭЛЕКТРОННЫЙ ТАТАРСТАН

Заһир Бигиевның тормышы һәм иҗаты. «Өлүф, яки Гүзәл кыз Хәдичә» романы белән танышу. Татар әдәбиятында беренче детектив роман .Шакир Мөхәмәдов. «Япон сугышы, яки Доброволец Батыргали агай» . Сатира чагылышы. Ялган патриотизм.

Әдәбият теориясе: тартмалы композиция, кысалы кыйсса.

XX йөз башы,30-40нчы еллар татар әдәбияты.

Габдулла Тукай. Башлангыч сыйныфларда шагыйрь ту¬рында белгәннәрне тирәнәйтү. «Эш беткәч уйнарга ярый», «Су анасы» әсәрләре. Шигырь турында төшенчә. Габдулла Тукай. Алдагы сыйныфларда шагыйрь турында өйрәнгәннәрне тирәнәйтү. «Туган авыл» шигыре. Шагыйрьнең туган авылына мәхәббәте. Арчадагы Әлифба музее. «Шүрәле» поэмасы. Татар халык әкиятенә нигезләнеп язылуы.Кырлай табигатенең матурлыгы, аның белән хозурлану, темаларның сәнгатьчә хәл ителеше. Шүрәле һәм Былтыр образлары. Былтырның хәйләсе. Үлмәс әсәр буенча куелган «Шүрәле» балеты.*Әдәбият теориясе.Поэма жанры,балет.* “Исемдә калганнар» әсәре. Шагыйрьнең авыр балачак еллары турында хәтерендә сакланган һәм башка кешеләр сөйләгән истәлекләргә таянып язылган әсәре. Ятим балага төрлечә мөнәсәбәт.Габдулла — халык баласы. ГабдуллаТукай. Шагыйрьнең тулыландырылган биографиясе.«Моңсу хатирә»очеркы . Х.Казаковның «Кечкенә Тукай», В.Федоров «Өчиледән Кырлайга» , Х.Якупов «Тукай апасы Газизә белән» картиналары буенча әңгәмә . «Тукайның ачы язмышы». Г Тукайның «Милли моңнар»шигыре. «Әллүки» җырын тыңлау Тукайның Казандагы музее. Габдулла Тукай. Казан чоры иҗаты. “Пар ат”, “Бер татар шагыйренең сүзләре” шигыре. Хаклык өчен көрәшүдә шагыйрь кулындагы каләмнең роле. «Пар ат» җырын тыңлау. Проект эше.

Әдәбият теориясе:шигырь төзелеше, гаруз,стих верлибр. Лирика жанрлары.Мәхәббәт, фәлсәфи, пейзаж, гражданлык лирикасы. Лирик герой.

Габдулла Тукай. Тукайның әдәби мирасы. “Ана догасы” шигырен уку. Ана һәм бала мөнәсәбәте. Зиннур Мансуров. «Тукайның татар кодексы» әсәрен уку. Шагыйрьнең афоризмнары.Кешенең тормыштагы урыны, хокук һәм бурычлары. ЮНЕСКОның бөтендөнья мәдәни мирасы булган Болгар тыюлыгына экскурсия**.**

Әхмәт Фәйзи. «Тукай» романыннан өзек. Шагыйрьнең Җаек чоры иҗаты. Дуслык турында әңгәмә.

Дәрдемәнд. Биографиясе «Видаг» , «Бәллү» шигырьләре. Туган илне юксыну хисләре. Дәрдемәнднең шигъри алымнары. Нур Әхмәдиевнең «Дәрдемәнд» поэмасы. Биографик мизгелләр.

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 39 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04

ЭЛЕКТРОННЫЙ ТАТАРСТАН

Галимҗан Ибраһимов. Әдипнең тормыш юлы турында кыскача белешмә. «Яз башы» хикәясе. “Фәгыйлә” хикәясе. Хикәя жанры. Галимҗан Ибраһимов. Биографиясе.«Табигать балалары» хикәясе. Хезмәткә дан.«Өмә» җырын тыңлау. Галимҗан Ибраһимов “Алмачуар” хикәясе. Психологизм. Атларга мәхәббәт. Сүздә тору һәм тормау мәсьәләләре. Көчле милли характер тәрбияләү. *Әдәбият теориясе:пейзаж(кабатлау).* М. Җәлил. Тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә “Алтынчәч” лебреттосында халкыбызның үткән тарихы чагылышы(өзек).Артистка Мөнирә Булатова.

Гаяз Исхакый. Әдипнең тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә. «Кәҗүл читек» хикәясе. Әсәрдә бала психологиясенең бирелеше. Мәҗит Гафури. Тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә. Мәҗит Гафуриның Уфадагы мемориаль музей-йорты. «Ана», «Ана теле» шигырьләре. «Урман» шигыре. Шигырьне Р. Вәлиевнең «Урман» шигыре белән чагыштыру. Бер үк исемдәге ике әсәрдә язу үзенчәлекләрен билгеләү. Язучы әйтергә теләгән фикерне табу. И.Шишкинның «Кояшлы көндә нарат урманы» картинасы.

Һади Такташ. Шагыйрьнең тормыш юлы һәм иҗаты. Такташ турында истәлекләр. «Мокамай» шигыре. Кечкенәдән алынмаган тәрбиянең зурайгач төзәтә алмаслык хаталарга китерүе. Сыйнфый көрәш елларында үзенә дөрес юл табучылар һәм адашып калучылар язмышы. Лирик геройның Мокамайга мөнәсәбәте. «Иптәшләр», «Ак чәчәкләр»шигырьләре. Һади Такташ. Шагыйрьнең тулыландырылган биографиясе. «Алсу» поэмасы. Матурлык, яшьлек турында поэма. Алсу образы. *Әдәбият теориясе.Лирикгерой, метафора.* Ибраһим Гази. Язучының тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә. «Онытылмас еллар» романыннан өзек. Беренче бөтендөнья сугышы елларындагы авырлыклар.

Шәриф Камал. Тормыш юлы һәм иҗаты турында кыскача белешмә. “Буранда” хикәясе. Ана һәм бала арасындагы катлаулы мөнәсәбәт. Аның сәбәпләре. Ана кичерешләре. Соңарган очрашу.

Сәгыйть Рәмиев. Шагыйрьнең тормыш юлы һәм иҗаты турында кыскача белешмә. “Мин”, “Син”, “Ул”, “Сызла күңелем” шигырьләре.Әсәрләрдә лирик герой кичерешләре. Сурәтләү чаралары.

Шәехзадә Бабич. Шагыйрьнең тормыш юлы һәм иҗаты турында кыскача белешмә.”Бәхетем”, “Халкыма”, “Кышкы юл” шигырьләре.

Фатих Әмирхан.Әдипнең тормыш юлы һәм иҗатына күзәтү.”Хәят” повестеннән өзек уку. Татар һәм руслар арасында тәрбия алган Хәят.Милли традицияләрнең үтәлеше.Гаилә кору мәсьәләсендә аермалыклар. Геройның портреты. .Кыз өчен

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 40 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04
ЭЛЕКТРОННЫЙ ТАТАРСТАН

мөселман диненең өстенлеге. Мәхәббәт һәм дин. Хыял һәм чынбарлык.Ә.Рәшитнең «Беренче мәхәббәт» җырын тыңлау. Бәхет һәм мәхәббәт турында әңгәмә.

Сугыш чоры һәм сугыштан соңгы татар әдәбияты.

М. Җәлил. “Кызыл ромашка” ,”Җырларым”,”Бүреләр” шигырьләре. Харис Якупов”Хөкем алдыннан”картинасы. Әдәбият теориясе: баллада жанры. «Вәхшәт» шигыре. Фашистларның вәхшилеге. Котылгысыз үлем алдында калганана һәм бала образлары. Фашистларга нәфрәт, изге Ватанны сакларга чакыру. «Имән» шигыре. Ялгыз имән образы. Үзеңнән соң онытылмаслык яхшы эшләр калдырырлык итеп яшәргә чакыру.«Чәчәкләр» шигыре. Балаларның чәчәкләр белән бәйләнеше. Нәниләрнең г өлләр кебекбәхетле яшәве өчен барган көрәш. Илебез азатлыгы өчен һәлак булганнарны онытмау.

Фатих Кәрим. Шагыйрьнең тормыш юлы турында белеш¬мә. “Кыр казы”, “Ватаным өчен”, Сөйләр сүзләр бик күп алар”,”шигырьләре. «Гармунчы аю белән җырчы Маймыл» әкияте. Биографиясе.«Бездә - яздыр…» шигыре. Туган илне сагыну хисе. «Кыңгыраулы яшел гармун»-лирик поэма. Юмор хисе. Туган илгә мәхәббәт. Җиңүгә ышаныч.

Г.Кутуй. ”Сагыну”нәсере. А.Алиш. ”Килделәр” хикәясе.

С.Хәким. ”Колын” әсәре. С.Хәким музеена сәяхәт. Р.Харис. “Ветеран дәфтәрләр” шигыре. А.Пластов «Фашист очып үтте». Фатих Хөсни. Язучының тормыш юлы турында белешмә. “Чыбыркы”хикәясендә тормыш чынбарлыгы чагылышы. Нәби Дәүли. Язучының тормыш юлы турында белешмә. «Бәхет кайда була?» шигыре. «Кар нинди җылы» хикәясе. Өлкәннәр һәм бала¬лар арасындагы мөн.әсәбәтләр. Нәби Дәүли. «Дошманнан үч алыгыз» шигыре.

Хәйретдин Мөҗәй. Фронтовик шагыйрьнең тормыш юлы турында белешмә. «Бүлә к» шигыре.Туган яктан килгән бүләкләр һәм ут эчендә йөргән, туган илен, балаларын сагынган солдатуйланулары.

А. И. Лактионовның «Фронттан хат» картинасы. Шәйхи Маннур. Тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә. «Саубуллашу җыры», «Татар кызы», «Чәчәкләр һәм снарядлар» шигырьләре. Сугышка китүчене озату, аңа киңәшләр. Татар кызларының сугышта күрсәткән батырлыгы. Табигатьнең (шомырт агачы) сугышчыларга ярдәме. Әдәбият теориясе. Инверсия.

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 41 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04

Мөхәммәт Мәһдиев. Язучының тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә. «Фронтовиклар»романыннан өзек. Сугыштан соңгы авыл

тормышы. Мәктәпкә эшкә кайткан фронтовикегетләр. Кыенлыкларны җиңүдә җибәрелгән хаталар. Мәктәп тормышына алар алып килгән яңа сулыш. Шамил Маннапов. Тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә. «Тыңланмаган моңнар», «Солдатта булган диләр» шигырьләре.

Гадел Кутуй. «Рәссам» хикәясе. Солдатланың картинага мөнәсәбәте. Ана һәм бала образы.

Сибгат Хаким. Шагыйрьнең биографиясе. «Бакчачылар» . Авыл хезмәтчәннәренең Җиңүгә керткән өлеше. Тылдагы авыр хезмәт.

Әмирхан Еники. Язучының биографиясе. «Кем җырлады?»хикәясе Трагизм. Гомәр Бәширов. «Менә сиңа мә!» хикәясе. Сугыштан соңгы чорда гаиләдә үзара мөнәсәбәтләр чагылышы. Толлар, үпкәләү һәм кичерә белү. Татар хатын-кызы. Ибраһим Гази. Язучының биографиясе. Рассказ «Йолдызлы малай». Фашистларның явызлыгы. Малайның үлем алдыннан халәте.

Мөхәммәт Мәһдиев. Язучының биографиясе «Без – кырык беренче ел балалары»-өзекләр белән танышу. Сугыш чоры һәм сугыштан соңгы чор авырлыклары.Ачлык, кимсетелүләр. Язучының тел үзенчәлеге. Повестьтә юмор. М.Мәһдиевнең Гөберчек авылындагы музее.

Әдәбият теориясе: повесть жанры, автобиографик повесть, троплар, метонимия.

Габдрәхмән Әпсәләмов. Язучының биографиясе. «Миңа 19 яшь иде». Язучының үзенчәлекле стиле. Үлгән солдатның хикәяләве.

XXгасырның икенче яртысында әдәбият

Сибгат Хаким. «Җырларымда телим» , «Клиндерләр эзлим» шигырьләре. Туган якны, әнине ярату һәм горурлык хисләре

Фатих Хөсни. «Сөйләнмәгән хикәя» . Балачак җавапсызлык, уеннар, соңга калыпүкенү.

Әдәбият теориясе: аннотация, рецензия.

Шәйхи Маннур. «Муса» романыннан өзек уку. Муса образы. Ш.Маннур. музеена виртуаль экскурсия.

Әдәбият теориясе: роман жанры, сюжет, композиция, әдәби герой.

Гамил Афзал. Шагыйрьнең биографиясе. «Юл газабы» , «Йөз кабат» шигырьләрен уку. Лирик герой кичерешләренең чагылышы.

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 42 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04

Мөхәммәт Мәһдиев «Кеше китә - җыры кала» повестен уку . сугыштан соңгы авыл тормышы чагылышы. Язучының үзенчәлекле стиле . Юмор. Э.Шарифуллина «Тукай белән бергә» - багышлау.

Әдәбият теориясе: багышлау жанры

Мөдәррис Әгъләмов. Шагыйрьнең биографиясе. «Каеннар илендә» шигыре.Болгарга ода. Болгар турында әңгәмә.

Фоат Садриев. Язучының биографисе. «Бәхетсезләр бәхете» әсәреннән өзекләр уку. Яшь буынны тәрбияләү проблемасы. Трилогиядә мәхәббәт сызыгы.

Әдәбият теориясе: трилогия.

Ренат Харис. Шагыйрьнең биографиясе «Ике гөл» шигырен уку. Воля и неволя вжизни человека. Подтекст. «Шагыйрь мәхәббәте» поэмасын уку һәм анализлау. Р.Харис музеена виртуальэкскурсия. *Әдәбият теориясе : драма жанры*.

XXгасыр җәүһәрләре

Галимҗан Ибраһимов. Тормыш юлы һәм иҗаты. “Сөю-сәгадәт” хикәясе. Яшьләр һәм мәхәббәт темасы. Сөюнең тирәнлеге, сафлыгы, хисләрнең чисталыгын турында танылган шәхесләр афоризмнары.

Әмирхан Еники.Тормыш юлы һәм иҗатына күзәтү ясау. “Әйтелмәгән васыять» әсәре. Ялгыз ана һәм аның балалары. . Балаларның ата-аналарга бурычы. Аналар һәм балалар мөнәсәбәте. Ялгыз ата-аналар проблемасы. Өлкәннәр психологиясе. Ана һәм балалар проблемасы. “Васыять” сүзенең фәлсәфи мәгънәсе. Тел һәм дин мәсьәләләре. Акъәбинең психологик кичерешләре. Габдрахман Әпсәләмов. Тормыш юлы һәм иҗатына күзәтү ясау.“Ак чәчәкләр” романыннан өзекне уку. Татар әдәбиятында табиблар тормышына багышланган беренче зур күләмле роман. Табиб этикасы. “Ак чәчәкләр” дигән символның мәгънәсен ачыклау. «Ак чәчәкләр» республика иҗтимагый хәрәкәте. «Ак чәчәкләр» кинофильмы. Укучыларның Әпсәләмов укулары һәм шул исемдәге бәйгеләр.

Аяз Гыйләҗев. Тормыш юлы һәм иҗатына күзәтү ясау. “Җомга көн кич белән...” әсәреннән өзекләрне уку һәм анализлау. Үги һәм үз аналарыбыз. Соңлаган мәхәббәт. Балаларның ата-аналарга бурычы. Сабыр татар хатынының трагедиясе. Яшьлек –көч, картлык- ярдәмсезлек каршылыгы.

Рөстәм Мингалим. Тормыш юлы һәм иҗатына күзәтү ясау.Сап-сары көзләр” хикәясе. Туган як табигате-пейзажы. Бөек Ватан сугышының авыр көннәре турында уйланулар. Эчке ирек һәм тышкы тынычлык каршылыгы. Балалар турында кайгырту.

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 43 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04

Фәнис Яруллин.”Күтелгән кияү” хикәясе. Сатирик әсәр.Бүгенге тормыш белән бәйләнеше.Тормыш юлдашы сайлау проблемасы. Байлык артыннан кууны фаш итү, “мин-сиңа, син-миңа” принцибы. *Әдәбият теориясе::сатира.*

Драма жанры үсеше.

Габдрахман Ильяси- беренче татар драматургы. Язучының биографиясе . «Бичара кыз» пьесасы белән танышу. Бик гади сюжет. Гаиләдә хатын-кыз азатлыгы идеясе.

Галиәсгар Камал. Драматургның тормыш юлы һәм иҗаты. «Беренче театр» комедиясен уку. Театр оешуга каршы чыгу. Юмор. Сатира. Хәмзә бай образы.

Әдәбият теориясе:комедия, трагикомедия.

Шәриф Хөсәенов. Драматургның тормыш юлы һәм иҗаты. «Әниемнең ак күлмәге (Әни килде)» драмасын уку. Балаларның ата-аналарга бурычы. Аналар һәм балалар мөнәсәбәте.Ялгыз ата-аналар проблемасы.Геройларның күңел аклыгы. “Балалар арасындагы үзара килешмәүчәнлек, әхлакый яктан түбән тәгәрәү сәбәпләре. И.Шакиров башкаруында «Кичер мине, әнкәй» җырын тыңлау. Сочинение “Әдәбиятта Ана образы”.

Мирхәйдәр Фәйзи. Драматургның биографиясе. «Галиябану» драмасын уку һәм әңгәмә. «В чем т Галиябануның тагизмы нәрсәдә?»-дигән сорауга җавап бирү. «Галиябану» җырын Хәйдәр Бигичев башкаруында тыңлау. Артист турында белешмә, аның исемендәге конкурс. М.Фәйзи музеена виртуаль экскурсия .

Туфан Миннуллин. Драматургның биографиясе. «Моңлы бер җыр» драмасын уку һәм әңгәмә кору. М.Җәлилянең батырлыгына дан җырлау.

Туган ил, туган як турында.

Нәкый Исәнбәт. Тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә. «Илкәем»шигыре.

М.Әгъләмов.”Матурлык минем белән” шигыре,Гамил Афзалның “Туган җиреңнән китмә” Разил Вәлиевнең “Туган телдә дәшсәм генә” шигырьләреНәҗип Мадъяров. «Сиңа кайттым, туган җирем!» Сибгәт Хәким. «Башка берни дә кирәкми!».

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 44 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04

Мөдәррис Әгъләмов.Биографиясе. «Матурлык минем белән».Кадыйр Сибгатуллин. «Шишкин наратлары»Әмирхан Еники. Әдипнең тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә. «Матурлык» хикәясе. Әсәрдә сурәтләнгән эчке һәм тышкы матурлык. Бәдертдин образы. Аның иптәшләре, әнисе, әтисе һәм бабасы белән мөнәсәбәте. Ана һәм бала мәхәббәте. Хикәядә сурәтләнгән пейзажның роле.Әдәбият теориясе. Хикәя жанры.Мөхәммәт Мирза. «Балачак хатирәсе» хикәясе. Ишле гаиләдә икмәкнең кадере. Балаларга карата дустанә мөнәсәбәт. Балаларның әти-әниләренә хөрмәте.Гомәр Бәширов. Әдипнең тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә. «Язгы сабан туйлары» («Туган ягым — яшел бишек» повестеннан өзек). Татар халкының милли бәйрәме — Сабантуй, аңа әзерлек, милли гореф-гадәтләрнең бирелеше.«Сабан туе» (публицистика).Сабан туе бәйрәменең борынгыдан килгән традицияләре, элекке чорда ничек үткәрелү тарихы. Л. Фәттахов, Ш. Шәйдуллин, Г. Абдулловларның Сабантуйга багышланган картиналары.Гомәр Бәширов. «Кунак кызлар килде утырмага» («Туган ягым — яшел бишек» повестеннан өзек). Татар халкының гореф-гадәтләре. Туганнар, күршеләр арасындагы мөнәсәбәт. Өмәләр, күңел ачулар. Кешеләрнең күңел байлыгы. Туфан Миннуллин. Драматургның биографиясе. «Монда тудык, монда үстек» драмасы. Нефтяниклар турында драма. Табигатьне саклау проблемасы .Марсель Галиев. «Нигез» повесте. Ялгыз өянке образы. Халыкның этнографик традицияләре. Мифология белән бәйләнеш. Мәңгелек категорияләр. *Әдәбияттеориясе: мифология.*

Тәрҗемә әсәрләр.

А. Платоновның “Ягъфәр бабай” хикәясендә татар халкының әхлакый сыйфатлары чагылышы. Джанни(Джованни) .Родариның “Әбинең кошчыклары” хикәясе. Антон Чехов. Тормыш юлы турында кыскача белешмә. «Анюта» хикәясе (Ф.Хәсәнова тәрҗемәсе). Ханс Андерсен. «Борчак өстендәге принцесса» (П. Исәнбәт, Р.). А.Пушкин. «Кышкы кич» . «Мин яраттым Сезне» . Уку һәм анализ. М.Лермонтов. «Болытлар». Уку һәм анализ. А.Куприн.”Олеся” әсәреннән өзек. (Р.Даутов тәрҗемәсе). Александр Пушкин.”Пәйгамбәр” әсәре. Габдулла Тукай. “Пәйгамбәр” шигыре.Чагыштырмача анализ. Тукайның бу шигырьне язу тарихы. Александр Пушкин. “Мин гаҗәп һәйкәл салдым” әсәре.

Татар теле - энҗе-мәрҗән тулы тел

Хәсән Туфан. Шагыйрьнең тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә. Аның туган телнең кыйммәтенә багышланганшигырьләре («И минем җандай кадерлем»,«Туган тел»). Хәсән Туфан музее.
Нажар Нәҗми. Шагыйрьнең тормыш юлы һәм иҗаты турында кыскача белешмә. Татар теленә дан җырлаган «Туган тел» шигыре.

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 45 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04
ЭЛЕКТРОННЫЙ ТАТАРСТАН

Равил Фәйзуллин. Шагыйрьнең тормыш юлы һәм иҗатытурында кыскача белешмә. «Минем телем» шигыре. Шәүкәт Галиев. «Минем телем» шигыре.
Роберт Миңнуллин. Шагыйрьнең тормыш юлы һәм иҗаты турында кыскача белешмә. «Туган телемә» шигыре.
Гәрәй Рәхим. Шагыйрьнең тормыш юлы һәм иҗаты турында кыскача белешмә. «А-ля-шэр туны» әсәре. Ана телен белмәүнең күңелсез нәтиҗәләре. Ирония турында төшенчә.
Ренат Харис. «Туган җирем». Туган җир матурлыгы, аны саклау проблемалары. Нияз Акмал. «Кешеләргә карап» шигыре.
Радик Фәизов. «Батыр әйтте» хикәясе.
Ибраһим Гази. «Мәүлия нигә көлде?» хикәясе. Гамил Афзал. «Мыек борам» шигыре. Әсәрләрдә сурәтләнгән юмор. Аның кулланылу сәбәбе. Юмористик әсәрләрнең кеше тормышындагы роле.

Шигърият

Равил Фәйзуллин. Кыска шигырьләр. Фәлсәфә.Гәрәй Рәхим. «Бары мин…». Рөстәм Мингалим. «Сез кайдан?»Радиф Гаташ. «Европада татар шагыйрьләре» , «Мин дөресен сөйлим» .Роберт Миннуллин. «Ана догалары» , «Шагыйрьләрнең туган иле» . Лена Шагыйҗан. «Татар шагыйренең бәһасе» .Мөдәррис Вәлиев. «Тугайлар» .Разил Вәлиев. «Нигә шулай картаясың, әни?» .Марсель Галиев. «Су буеннан әнкәй кайтып килә» .Ркаил Зәйдулла. «Мин Казанга карыйм» .

Хикәяләр

Флүс Латифи. «Аяклы каза» хикәясен уку. Психологизм. Тулы булмаган гаилә проблемасы. Малай тәрбияләү. Ялгыз ир уйланулары.Әхәт Гаффар. «Чеәнә» Табигатьне саклау проблемасы.Ринат Мөхәммәдиев. «Күңел күзе» Нәбирә Гыйматдинова. «Кырлар патшасы» .Галимҗан Гыйлманов. «Яшел попугай» .Әдәбият теориясе: новелла.

Публицистика

Миргазиян Юныс. Татар әдәбиятында маринистика- диңгез күренешләрен сурәтләүгә нигез салучы әдип. Публицистика һәм аның жанрүзенчәлекләре. Стиль. «Су, Җир һәм Һава турында хикәят»не уку һәм анализлау. Төрки халыкларда милли характер формалашу. Хезмәттә устав мөнәсәбәтләре. Дөньяны танып-белү алымнары.. *Әдәбияттеориясе: публицистик жанр. Стиль.*

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 46 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04

Адлер Тимергалин. «Сәер планета. Фантастика һәм чынбарлык. Радик Фәизов. «Бер күбәләк» Табигатьне саклау проблемасы. в в .Арчадагы виртуаль музейга экскурсия :«Әдәбият һәм сәнгать музее».

Галимҗан Гыйльманов. «Ике дус һәм Ак бабай хакында кыйсса» . Табигать турында кайгырту. *Әдәбият теориясе:фантастика.* **Шагыйрь һәм язучылар иҗатында юмор.**

А.Гыймадиев “Телефонлы кәҗә”,”Интернетта ALF” ,Дианаларда кунакта”хикәяләре. Л.Лерон. “«Безнең авылдан Зөһрә»” хикәясе.” Мин песи булсам” шигыре *Әдәбият теориясе: эпиграф, юмор, пародия.*

Шәүкәт Галиев иҗаты . “Борау”, “Эш кушарга ярамый» шигырьләре. . Р.Миңнуллин «Мин рационализатор» Р.Корбанның “Мин” шигырьләре.

Тематик план. 5 нче сыйныф.

№	Бүлек исеме	Сәгать саны
	5 класс	35 сәгать
1	Блок 1. Халык авыз иҗаты. Фольклордан авторлар иҗатынача.	8
2	Блок 2. Хәзинә. Борынгы әдәбиятыбыз үрнәкләре.	5
3	Блок 3. Х Х йөз башы татар әдәбияты үрнәкләре, 20–30 еллар әдәбияты	4
4	Блок 4. Сугыш чоры әдәбияты.	9
5	Блок 5. Туган ил, туган як турында	5
6	Блок 6. Тәрҗемә әсәрләр	1
7	Блок 7. Татар әдипләре иҗатында юмор.	3

Тематик план. 6 нчы сыйныф.

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 47 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04
ЭЛЕКТРОННЫЙ ТАТАРСТАН

№	Бүлек исеме	Сәгать саны
	6 класс	35 сәгать
1	Блок 1. Халык авыз иҗаты. Җырлар.	3
2	Блок 2. XVIII, XIX гасыр әдәбияты үрнәкләре.	3
3	Блок 3. XX гасыр башы әдәбияты, 1920-1930 нчы еллар	8
4	Блок 4. . Бөек Ватан сугышы һәм сугыштан соңгы чорда татар әдәбияты.	7
5	Блок 5. Туган як матурлыгы	6
6	Блок 6. Тәрҗемәләр	1
7	Блок 7. Татар теле - энҗе-мәрҗән тулы тел, юмор теле.	7

Тематик план. 7 нче сыйныф.

№	Бүлек исеме	Сәгать саны
	7 класс	35 сәгать
1	Блок 1. Татар халык авыз иҗаты	5
2	Блок 2. Урта гасыр һәм XIX йөз әдәбияты	4
3	Блок 3. XX йөз башы әдәбияты	9
4	Блок 4. Сугыш чоры һәм сугыштан соңгы	13
5	Блок 5. Фантастика	2
6	Блок 6. Тәрҗемә әсәрләр	2

Тематик план. 8 нче сыйныф.

№	Бүлек исеме	Сәгать саны
	8 класс	35 сәгать

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 48 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04
ЭЛЕКТРОННЫЙ ТАТАРСТАН

1	Блок 1. Халык авыз иҗаты	3
2	Блок 2. Урта гасыр, XVII, XVIII, XIX йөз әдәбиятлары.	**3**
3	Блок 3. XX йөз башы әдәбияты1920–1930 нчы еллар әдәбияты.	6
4	Блок 4. XX гасырның икенче яртысында әдәбият	8
5	Блок 5. Драма жанры	4
6	Блок 6. Шигърият	4
7	Блок 7. Хикәяләр	6
8	Блок 8. Тәрҗемә әсәрләр	1

Тематик план. 9 нчы сыйныф.

№	Бүлек исеме	Сәгать саны
	9 класс	34 сәгать
1.	Блок 1. Халык авыз иҗатыннан язма мираска	5
2.	Блок 2. XIX гасыр әдәбияты	7
3	Блок 3. Драмы жанры үсеше	6
4	Блок 4. XX гасыр башы әдәбияты	3
5	Блок 5. XX гасыр җәүһәрләре	10
6	Блок 6. Публицистика	2
7	Блок 7. Тәрҗемә әсәрләр	1

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 49 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04
ЭЛЕКТРОННЫЙ ТАТАРСТАН

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 50 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04

Документ создан в электронной форме. № 51 от 24.01.2024. Исполнитель: Гиматутдинова И.Л.
Страница 51 из 52. Страница создана: 24.01.2024 13:04

Лист согласования к документу № 51 от 24.01.2024
Инициатор согласования: Гиматутдинова И.Л. Директор
Согласование инициировано: 24.01.2024 13:05

Лист согласования Тип согласования: **последовательное**

N°	ФИО	Срок согласования	Результат согласования	Замечания
1	Гиматутдинова И.Л.		Подписано 24.01.2024 - 13:05	-